

nummer 33
september 1985

TIJD-SCHRIFT

HISTORISCHE VERENIGING VLAARDINGEN

HISTORISCHE VERENIGING VLAARDINGEN

INHOUD

Voorwoord van de commissie Tijd-Schrift.	2
<u>A.A.Hoogewerff-Paauw</u>	
Oorlog 1940-1945; gedicht.	3
<u>Jan Anderson en Leon Bovée</u>	
Kroniek van de bezettingstijd in Vlaardingen.	5
<u>L.Boer en W.den Breems</u>	
Ons Wilhelmentje.	55
<u>P.de Goede</u>	
De moeilijke jaren 1940-1945.	59
<u>M.den Admirant</u>	
Duitsland wint.	71
<u>A.A.Hoogewerff-Paauw</u>	
Oorlogsjaren 1940-1945.	73
<u>E.van Witsenburg</u>	
Enkele persoonlijke herinneringen aan 1940-1945.	81
<u>Matthijs A.Struijs</u>	
Hoe Vlaardingen de bevrijding beleefde.	85
<u>Verenigingsmededelingen.</u>	
Winterprogramma HVV 1985-1986.	97
Commissie Industrieel Erfgoed opgericht.	101
Diverse mededelingen.	103

Aan de leden,

Als bijdrage aan de herdenking van 40 jaar bevrijding is dit nummer van Tijd-Schrift voornamelijk gevuld met persoonlijke herinneringen van Vlaardingers aan de duitse bezetting 1940-1945. Voorafgaand aan die herinneringen is een kroniek van de bezettingstijd opgenomen, waardoor een groot aantal gebeurtenissen in Vlaardingen in die periode zijn vastgelegd.

Alle inzenders hartelijk dank!

Het Tijd-Schrift is deze keer helaas minimaal geïllustreerd. De eerste oorzaak daarvan is het weinige materiaal uit de bezettingstijd dat beschikbaar is, maar het komt ook omdat de redactie van het Historisch Jaarboek uit het weinige wat er is, het beste heeft geclaimd voor het Jaarboek, dat, zoals u weet, dit jaar óók de bezettingstijd als onderwerp zal hebben.

Verder in dit nummer het lezingenprogramma voor de komende winter en enkele commissiemededelingen.

De commissie Tijd-Schrift:

P.M.J. van den Berg-Man in 't Veld
E.C. van der Vlis-Dijkema
M.A. Struijs.

De redactie is niet verantwoordelijk voor de inhoud der ondertekende stukken.

OORLOG 1940 - 1945.

Zou ik het nog beleven weer alles pais en vree ?

Zou ik het nog beleven gewoon met de trein mee ?

Zo dacht je lang geleden, alweer ruim veertig jaar.

Zou het kunnen gebeuren dat het gewoon weer kon,
je boodschappen te halen zomaar zonder bon ?

Je droomde en je wachtte op een wereldsparadijs!
En diep in je gedachten zag je een mooie reis.

En als dan na vijf jaren de oorlog is voorbij
en wonder weer in de maand mei!

Dan lijkt het heel onwerkelijk dat we zijn gespaard .. en vrij.

Dat ik dit mag beleven alweer veertig jaar bevrijd
en je denkt heel even aan die nare oorlogstijd.

Ja "even" want wat vergeet je gauw gelukkig ...

Maar wat dacht je toen ? Toen je blauw zag van de kou!

Je honger had en 't donker was, geen eten en geen licht ?

Je droomde van een paradijs en alles pais en vree.

En werden alle mensen wijs en waren ze tevree ?

Een auto, wasmachine, t.v. dit alles is "gewoon".

"Gewoon" is zeuren en klagen, elkaar niet verdragen.

Er is geen pais en vree en iedereen doet mee.

Laten wij niet vergeten die vijf jaren oorlogsleed
en laat een ieder 't voor zich weten:

"Niet ik ben het die het vergeet".

Bekendmaking

Sterke Duitsche troepeneenheden hebben de stad omsingeld.

Jeder weerstand heeft geen zin meer.

Duitschland vecht niet tegen uw land, maar tegen Engeland.

Alleen maar gedwongen, in't vervolg van dezen strijd, heeft
het Duitsche Leger in u land moeten binnendringen.

Het Duitsche Leger beschermt leven en eigendom van ieder
vredelievend burger.

Maar de Duitsche Troepen zullen iedere gewelddadigheid door
de bevolking begaan, met den dood bestraffen.

Jeder burger is verplicht zijne bezigheden na te gaan.

Aldus dient hij de belangen van zijn eigen volk.

12.7.40

Zó begon het!

**Dit pamflet werd in de nacht van
10 op 11 mei 1940 gevonden in een weiland
bij de Zouteveenseweg.**

KRONIEK VAN DE BEZETTINGSTIJD IN VLAARDINGEN.

Door Jan Anderson en en Leon Bovée.

Na een korte opleving direkt na de bevrijding heeft er lange tijd nauwelijks belangstelling bestaan voor de geschiedenis van de tweede wereldoorlog. Vele Nederlanders probeerden hun talrijke herinneringen aan deze zwarte bladzijde uit onze geschiedenis te verdringen. De aandacht werd hardnekkig gericht op de toekomst. De handen moesten uit de mouwen gestoken worden, de wederopbouw stond voor de deur.

Toen ik rond 1960 het archiefgebouw betrad en het doel van mijn bezoek, het onderzoeken van de plaatselijke oorlogshistorie, toelichtte, keek de toenmalige gemeentearchivaris, de heer C.Postma, dan ook vreemd op! Ik begon met het doornemen van de plaatselijke, gelijkgeschakelde kranten: de Nieuwe Vlaardingsche Courant en na 1943 De Maasmonder. Later onderzocht ik andere bronnen als bijvoorbeeld de rapporten van de Gemeentelijke Luchtbeschermingsdienst, van de uitkijkposten op de torens van de Grote Kerk en Bethelkerk en van het Inter Kerkelijk Bureau Vlaardingen. Aan de hand van deze geschreven bronnen interviewde ik vervolgens oud-verzetsmensen, politieagenten, onderwijzers en vele anderen. Op verschillende plaatsen kon ik mijn, uit de geschreven bronnen verkregen informatie aanvullen, bijstellen of zelfs helemaal wijzigen. Immers, alles wat in de oorlog vastgelegd werd op papier, was door de duitse bezettingsautoriteiten eerst gecensureerd. Vanwege de privacy is in deze kroniek slechts op zeer beperkte schaal gebruik gemaakt van de oralhistorybronnen.

Uit de vele, losse aantekeningen heeft de heer Leon Bovée een keuze gemaakt en deze geredigeerd en samengesteld tot een oorlogskalender. Op enkele plaatsen zijn door hem lacunes aangevuld uit weer andere bronnen.

Wij pretenderen met deze kroniek zeker niet een compleet beeld te geven van het leven in Vlaardingen in de jaren 1940-1945. Dat is onmogelijk. Het doel van deze kroniek is veel meer om de lezer een indruk te geven met wat voor maatregelen en gebeurtenissen de doorsnee-Vlaardinger in de oorlog zoal geconfronteerd werd. Evenals in de oorlog zelf, blijft bijvoorbeeld in deze kroniek het verzet nagenoeg buiten beeld: de kranten zwegen er immers over.

1940

9 april. De commandopost en de radioluisterpost in de Schoolstraat en de uitkijkpost op de toren van de Grote Kerk moeten op last van de regering permanent bezet worden door de Gemeentelijke Luchtbeschermingsdienst.

11 april. De Vrouwelijke Vrijwillige Hulp start een ledenwerfactie. De organisatie verleent diensten aan de luchtbeschermingsdienst en zal eventuele oorlogsslachtoffers in de noodziekenhuizen verplegen.

12 april. Burgemeester M.C.Siezen van Vlaardingen roept de plaatselijke bevolking op bij te dragen in de kosten voor de inrichting van het Hofsingelziekenhuis en van de noodziekenhuizen voor de opvang van eventuele oorlogsslachtoffers. Nodig zijn o.m. 80 éénpersoonsledikanten met matrassen, 735 lakens en slopen en 250 wollen dekens. Oud-verpleegsters wordt verzocht zich te melden bij dr A.L.Erkels, bloeddonors bij dr E.J.Linzl.

16 april. Feestavond in de Harmonie ter gelegenheid van het éénjarig bestaan van de 3e batterij luchtdoelartillerie.

7 mei. Alle verloven van militairen worden ingetrokken.

8 mei. Een zee van geruchten stroomt door Vlaardingen.

9 mei. De nieuwe commandopost in een kelder aan de Waalstraat achter het stadhuis in gebruik genomen door het hoofd van de luchtbeschermingsdienst.

10 mei. De Duitsers vallen Nederland binnen. Duitse vliegtuigen boven Vlaardingen gesignaleerd. Drie Vlaardingers worden door mitrailleurkogels nabij de Maassluis-sedijk zwaar gewond. Bij de Kortedijk, boven het VFC-terrein aan de Groeneweg en boven de Broekweg worden bommen afgeworpen. Veel glasschade en enkele gewonden. Paniek alom in de stad.

1940

- De kerkdienst in de remonstrantse kerk van 7 uur wordt tijdig beëindigd, zodat iedereen de berichten van de ANP-nieuwsdienst van 8 uur kan beluisteren.

11 mei. Loodsboot nr 17 nabij de ENCK op een zeemijn gelopen. Minstens vier mensen, waaronder drie engelse militairen, vinden er de dood.

12 mei. Pinksteren. Luchtalarm. De straten liggen er verlaten bij. Alle kerkdiensten zijn afgelast. Tussen 8 uur 's avonds en 6 uur 's morgens is het verboden zich op straat te begeven.

- Boven de Maassluisdijk worden bommen afgeworpen. Glasschade en schade aan het dijklichaam.

13 mei. Bombardement van Rotterdam. De totale oorlog is een feit.

- Het Hofsingelziekenhuis wordt ingericht tot Rode Kruis-ziekenhuis. School A, Broekweg 20 en de Marnixschool, Groen van Prinstererstraat 81, worden ingericht tot nood-ziekenhuizen.

- De in Vlaardinger-Ambacht gelegeerde militairen worden afgevoerd.

14 mei. Generaal Winkelman capituleert. Nederland wordt voor het eerst sedert 150 jaar weer bezet gebied.

- Het hoofd van de luchtbeschermingsdienst verlaat voor het eerst sedert vijf dagen zijn post.

15 mei. Het leven gaat door: een echtpaar treedt in het huwelijk en jongeren spelen in de Vetteoordsepolder oorlogje.

- De pijpleiding met het rotterdamse waterleidingbedrijf verbroken. Het drinkwater wordt met tankwagens aangevoerd.

- In het Handelsgebouw en het Weeshuis worden lichtgewonden opgevangen.

1940

- De brandweer verleent assistentie in Rotterdam.
- Het personeel van de luchtbeschermingsdienst wordt door de Duitsers weer opgeroepen.

16 mei. Spaarbank open. 700 burgers halen in drie dagen de maximale uitbetaling van 25 gulden op.

17 mei. De verbinding met het Rotterdamse waterleidingbedrijf is weer hersteld.

- Het onderwijs wordt hervat.
- In het gebouw Liefde en Vrede aan de Gedempte Biersloot worden de eerste ontheemde Rotterdammers opgevangen.

18 mei. De eerste duitse militairen arriveren in Vlaardingen.

20 mei. Het haantje van de torenspits van de Nieuwe Kerk aan de Binnensingel valt naar beneden.

- Geëvacueerde Rotterdammers worden ondergebracht in Zaal Harmonie en in het gebouw Excelsior. Burgemeester Siezen roept de bevolking op goederen beschikbaar te stellen.

22 mei. Luchtaanval van engelse vliegtuigen op de tanks van de Oude Matex. Twee dagen en nachten branden de olieopslagtanks. De brand wordt bestreden met 4 kleine motorspuiten en een slangenwagen. Later volgt assistentie uit Hamburg.

- Intocht van duitse militairen. 's Avonds worden verbroederingsontmoetingen georganiseerd met de bevolking in de plaatselijke café's.

- De visserij ligt geheel stil. Sinds het uitbreken van de oorlog zijn geen schepen meer teruggekeerd.

24 mei. Alle scheepvaartverkeer op de Nieuwe Waterweg verboden.

29 mei. Weekmarkt. Enige kramen door hamsteraars bestormd.

1940

3 juni. Mitrailleurkogels en granaten uit engelse vliegtuigen veroorzaken veel glasschade in de omgeving van de Peperstraat en de Diepenbrockstraat. Burgers worden gewaarschuwd 's nachts niet door de ramen naar overtrekkende vliegtuigen te kijken.

7 juni. De verenigde bakkers roepen op tot goede burgerzin door brood te blijven kopen bij de eigen bakker, ook al moet die eerder oorlogsbrood verkopen dan een ander.

10 juni. 3.051 werkzoekenden ingeschreven bij de arbeidsbeurs.

12 juni. Op het distributiekantoor, Schoolstraat 2, worden algemene distributie- en broodbonboekjes uitgereikt. Grote drukte.

17 juni. Begrafenis op de Algemene Begraafplaats van de drie engelse opvarenden van de loodsboot. Aanwezig zijn o.m. burgemeester Siezen, ds M.Groenberg, hervormd predikant, zuster D.M.Itjeshorst, directrice van het Hofsingelziekenhuis, en vertegenwoordigers van Engeland, van de Duitse Marinebevelhebber in Nederland en van de chef van de Nederlandse Marinestaf. Ds Groenberg spreekt het Onze Vader in het engels uit.

21 juni. Collecte in de hervormde kerken voor getroffen zustergemeenten. Opbrengst: 1.400 gulden.

- Een in een woning ingeslagen granaat heeft 1 dode en grote materiële schade tot gevolg.

24 juni. Burgemeester Siezen roept in de raadsvergadering op de huidige regering te respecteren en duitse verordeningen na te leven.

26 juni. Geruchten in Vlaarding en over algehele evacuatie. Grote onrust.

1940

- Om benzine te sparen wordt het huisvuil nog maar twee keer per week opgehaald.

28 juni. Dank- en gebedsdienst in de Grote Kerk voor militairen en oorlogsslachtoffers.

6 juli. Straatcollecte door de Vrouwelijke Vrijwillige Hulp voor het Nationaal Hulpcomit  1940. Opbrengst in Vlaardingen 1.500 gulden, in Vlaardinger-Ambacht 372 gulden.

12 juli. De alarmsirenes zullen in het vervolg elke week worden getest.

15 juli. Bekendmaking: duitse vervoersmiddelen hebben te allen tijde voorrang.

22 juli. Voor de leden van Mercurius, bond van handels- en kantoorbedienden, afdeling Vlaardingen, wordt een cursus "Angstvrij spreken in het Duits" georganiseerd.

26 juli. Advertentie: Wat ook onzeker is. Eén ding staat vast: Ons Wilhelmentje staat nog steeds bovenaan. Let op! Volgende week vindt U de Nieuwe Soorten Boterkoekjes onderaan. Banketbakkerij L.Boer, Hoogstraat 189.

12 augustus. Theo Werner, hoofd van de luchtbeschermingsdienst, roept op de verduisteringsvoorschriften goed na te leven.

- Inzamelingsactie van bedden voor de geëvacueerde Rotterdammers.

14 augustus. Inlevering van nederlandse militaire kleding en uitrusting in het Handelsgebouw.

16 augustus. Duitsers maken bekend dat sabotage ten strengste zal worden gestraft. Bij betrapping op heterdaad zal direct met scherp worden geschoten.

11 oktober 1940
De zwaar getroffen slagerij van
Van der Valk aan de Hoogstraat.

1940

30 augustus. Rijkscommissaris Seys-Inquart maakt bekend dat demonstraties tegen de Duitsers en vóór het oranje-huis niet getolereerd zullen worden. Verboden insignes zullen in beslag worden genomen.

1 september. De openbare leeszaal gaat weer open.

- Opheffing van de burgerwachten. Commissaris F.Pot, ondercommissaris C.Harstman, voorzitter A.Serdijn en secretaris J.Spanjersberg krijgen op 9 oktober 1940 het kruis van verdienste.

6 september. In verband met ruimtegebrek verhuist het distributiekantoor van de Schoolstraat naar de protestant-christelijke school aan de Kortestraat.

9 september. Besluit tot reorganisatie van de Gemeentelijke Luchtbeschermingsdienst. Veertig zogeheten "opbouw-militairen" zullen de werkzaamheden van vrijwilligers overnemen.

11 september. Voor de zevende keer zijn telefoonleidingen van de luchtafweer doorgesneden. De commandant van de FLAK (Flugzeug-Abwehr-Kanonen) bericht de burgemeester dat bij herhaling de gemeente een boete van 50.000 gulden opgelegd zal worden en drie vooraanstaande Vlaardingers gegijzeld zullen worden. Hierop worden werklozen ingeschakeld voor de bewaking van de telefoondraden. Burgemeester Siezen looft 1.000 gulden uit voor de tip die leidt tot het aanhouden van de dader(s). Burgemeester Luyerink van Vlaardinger-Ambacht looft 500 gulden uit.

16 september. Distributie en vaststelling van maximum-prijzen van vlees: biefstuk 1 gulden en 30 cent tot 2 gulden en 30 cent per kilogram, gehakt 70 cent tot 1 gulden en 20 cent per kilogram.

- Commissaris van politie J.M.van der Hout neemt afscheid.

1940

20-22 september. Het muziekkorps van de duitse bezettingstroepen geeft op het Verploegh Chasséplein concerten. Talrijk publiek.

25 september. Invoering van zeep- en kolendistributie.

2 oktober. Stadsautobusdienst gestaakt wegens gebrek aan benzine.

- Geruchten over annexatie van Vlaardinger-Ambacht door Vlaardingen. Onrust in Vlaardinger-Ambacht.

- Brand in het pakhuis van de Opbouwdienst, Willem Beukelsznstraat 2.

3 oktober. Vijftien personen verbaliseerd bij controle van identiteitspapieren.

9 oktober. Openbare aanbesteding van de bouw van 410 semi-permanente woningen en 14 rijwielbergplaatsen in de Babberspolder voor de ontheemde Rotterdammers. Gegund aan de firma J. van Rossen te Utrecht voor 1.027.000 gulden. Opdrachtgever is het Regeringscommissariaat voor de Wederopbouw.

11 oktober. Door een engels vliegtuig worden brand- en brisantbommen afgeworpen nabij de Afrol: 6 doden, waaronder een duitse militair, 21 gewonden en grote materiële schade.

- Brandbommen op woonhuizen nabij de Julianalaan in Vlaardinger-Ambacht veroorzaken geringe materiële schade, geen slachtoffers.

16 oktober. Begrafenis van de slachtoffers van het bombardement. Burgemeester Siezen legt een krans in opdracht van Seys-Inquart.

- De wachten bij de telefoonlijnen worden in verband met de hoge kosten opgeheven. Wederom wordt de hulp van de burgerij ingeroepen.

1940

- Naaicursus "Oud maakt nieuw" in school A, Broekweg 20, van start gegaan.

18 oktober. Rode Kruiscollecte. Opbrengst: 556 gulden en 74 cent.

21 oktober. De melkprijs wordt met 2 cent verhoogd tot 15 cent per liter. Brood wordt 1 cent duurder.

24 oktober. Proces-verbaal opgemaakt wegens prijsopdriving.

29 oktober. Winterhulp Nederland opgericht. Van de afdeling Vlaardingen wordt burgemeester Siezen voorzitter, van Vlaardinger-Ambacht burgemeester Luyerink.

30 oktober. De door het bombardement van 11 oktober zwaar getroffen slagerij Van der Valk, Hoogstraat, heropend.

- Oprichting van het Bureau voor Distributiehulp.
- Burgemeester Luyerink van Vlaardinger-Ambacht waarschuwt voor strenge maatregelen als duitse soldaten bij herhaling beledigd worden.

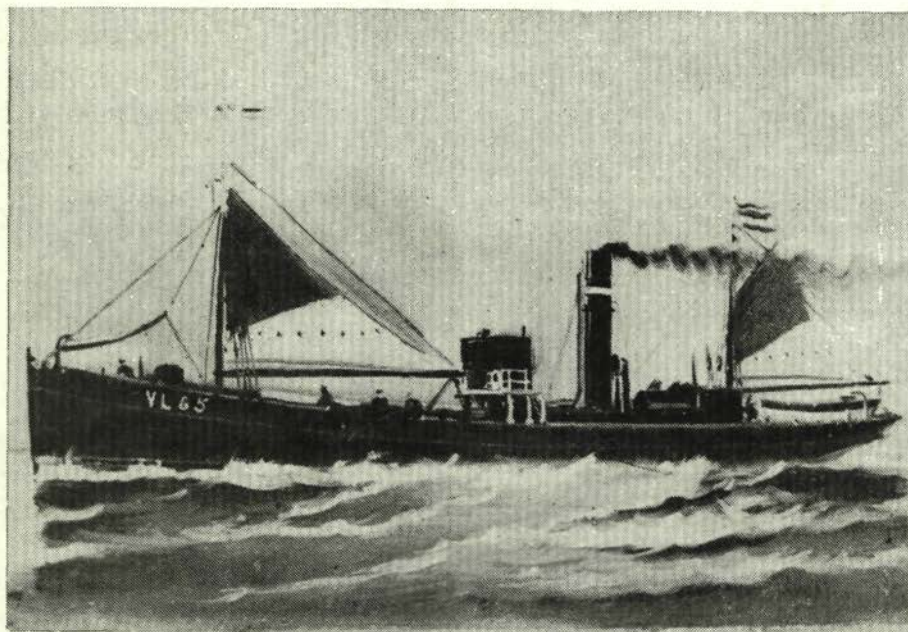
6 november. De straatverlichting zal hier en daar 's avonds weer ontstoken worden.

11 november. Vrijwilligers gevraagd voor de Winterhulpcollecte "Voor het volk, door het volk".

15 november. Een losgeslagen engelse kabelballon nabij Vlaardingen neergeschoten.

17 november. In Vlaardingen en Vlaardinger-Ambacht valt de electriciteit uit nadat het transformatorhuisje bij de Vijfsluizen door bomscherven schade heeft opgelopen.

18 november. Geruchten over annexatie van Vlaardingen door Rotterdam. Rotterdam zou een stad moeten worden van circa 2,5 miljoen inwoners.

27 november 1940
De Vlaardingen 85 "Bertina".
Foto naar een schilderij.

1940

20 november. Het is verboden 's nachts fietsen op het trottoir te plaatsen. Aangetroffen fietsen worden in beslag genomen.

22 november. De directeur van de Gemeentelijke Gasfabriek verzoekt het gasverbruik te beperken om rantsoenering zo lang mogelijk uit te stellen.

- Villa Becalotti, Westhavenkade 86, verhuurt aan het Rijksarbeidsbureau.

- Leden van de Vlaardingse Besturenbond en van de bij de vakcentrale aangesloten vakverenigingen worden onder het motto "Doe wel, ziet niet om", opgeroepen zich als collectant aan te melden voor Winterhulp Nederland.

- Suikerrantsoenering in verband met de komende feestdagen.

27 november. De VL 83 Cornelis en de VL 85 Bertina varen ter haringvangst de Vlaardingse haven uit.

30 november. Joden ontslagen uit openbare dienst.

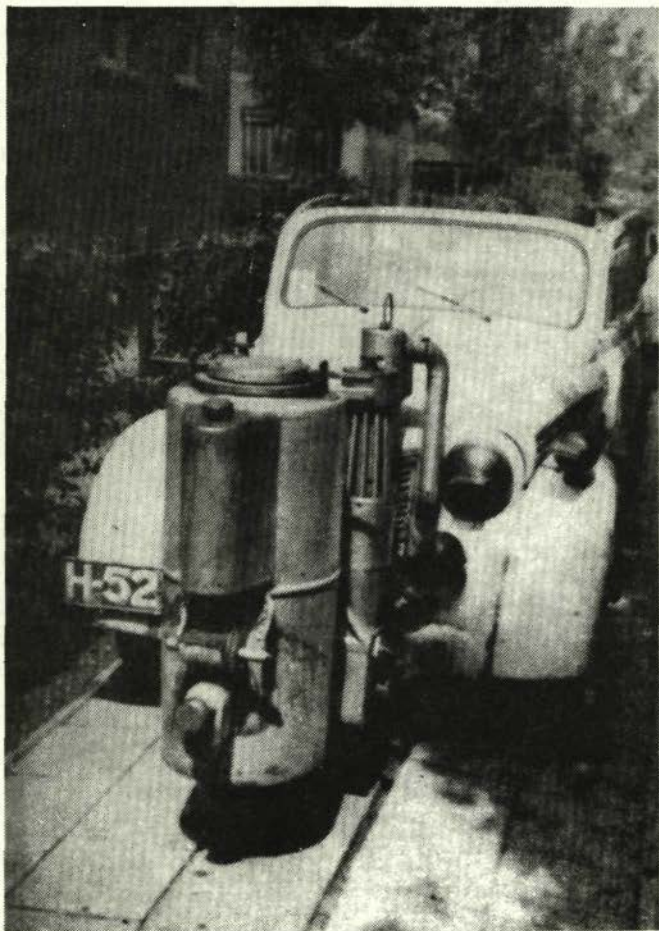
2 december. Winterhulpactie. Opbrengst in Vlaardingen 1.015 gulden, in Vlaardinger-Ambacht 201 gulden. Groot succes. Er hebben zich voor deze actie 60 collectanten aangemeld. Alleen de verkoop van speldjes is tegengevallen.

13 december. Het bestuur van de Vlaardingse Spijskokerij besluit deze winter geen voedsel meer uit te delen.

15 december. In het Handelsgebouw gaat een cursus Duits van start voor politieagenten.

20 december. Fonds ter aanmoediging en ondersteuning van de gewapende dienst in de Nederlanden opgericht.

22 december. Een dronken Duitse soldaat van een Rodekruisboot in de haven gevallen.

27 december 1940
Automobiel met gasgenerator.
Dergelijke generatoren konden met kolen,
maar ook met hout worden gestookt.

1940 - 1941

- Het gebouw van de ENCK aan de Parallelweg loopt glas-schade op door in het water geëxplodeerde bommen. Een nabijgelegen schip raakt licht beschadigd.

25 december. Ook in de commandopost van de luchtbeschermingsdienst wordt het kerstfeest gevierd.

27 december. Bij het opstarten van een autogasgenerator raakt een chauffeur bedwelmd.

1941

1 januari. Nieuwjaarsrede van Adolf Hitler. Hij voorspelt dat in 1941 de beslissende slag zal vallen. Velen hopen dat die slag in zijn nadeel zal uitvallen.

3 januari. Het warenhuis KOFA aan de Hoogstraat organiseert speciale attracties ten behoeve van Winterhulp Nederland.

4 januari. De afdeling Vlaardingen van de Nederlandsche Unie opent haar propagandawinkel aan de Markt. Dagelijks open van 15 tot 18 uur.

8 januari. Voor zware lichamelijke arbeid worden extra rantsoenen beschikbaar gesteld.

10 januari. Invoering van gasrantsoenen.

- Oproep voor mannen vanaf 18 jaar voor de Arbeidsdienst. Melden bij de afdeling Militaire Zaken aan de Schoolstraat.

17 januari. Meer dan 250 aanvragen voor ondersteuning binnengekomen bij de Winterhulp.
- Melkrantsoenering.

19 januari. Opening van een tweede uitkijkpost voor de

1941

luchtbeschermingsdienst op het kantoor van Havenbedrijf Vlaardingen Oost.

1 februari. Winterhulpcollecte. Opbrengst in Vlaardingen 1.134 gulden en $5\frac{1}{2}$ cent, in Vlaardinger-Ambacht 245 gulden en $52\frac{1}{2}$ cent.

5 februari. De ANP-nieuwsdienst ontkent dat de zogeheten luchtcondensstrepen iets te maken hebben met "luchtschrijverij" door de engelsen. De laatste tijd komen er toch geen engelse vliegtuigen over ons land.

- De gemeenteraad van Vlaardingen is niet langer bereid de kosten voor het onderhoud van de gewapende macht van 72 mannen te betalen, "ook al wil de duitse overheid dat".

- De burgemeester van Vlaardingen vraagt prijsopgaaf voor het maken van 4.000 foto's voor invoering van persoonsbewijzen.

7 februari. Maximumprijzen voor brandhout vastgesteld: vanaf $2\frac{1}{2}$ tot 4 cent per kg.

- Advertentie: 100 gulden beloning voor wie een nette jongeman aan een dienstbetrekking helpt.

14 februari. "Het Vlaardings bouwbedrijf wacht op u", actie van vlaardingse patroons om onderhoudswerken uit te laten voeren.

- Aanmeldingsplicht voor personen van joodse bloede. Formulieren zijn kosteloos, leges 1 gulden. Niet aanmelden is strafbaar. Het vermogen wordt dan verbeurdverklaard.

- Wasgoed gestolen in de P.K.Drossaartstraat.

17 februari. Winterhulpcollecte. Opbrengst in Vlaardingen 400 gulden, in Vlaardinger-Ambacht 145 gulden en 97 cent.

18 februari. Ontslagen beroepsofficieren moeten zich melden.

1941

22 februari. In de zaal van het Leger des Heils aan de Baanstraat spreekt ds Buskes over "Heeft de wereld nog een toekomst?".

24 februari. Voor een duits krijgsgerecht in 's-Gravenhage begint het proces tegen leden van een "terreur-, sabotage- en spionage-organisatie" (Geuzen).

25-26 februari. Februaristaking, als reactie op het molesteren van joden door duitse soldaten. In Vlaardingen blijft het rustig.

26 februari. De luchtbeschermingsdienst krijgt de beschikking over gaspakken. In het bureau van de dienst, Schoolstraat 8, wordt een gaslaboratorium ingericht.

28 februari. Kuiper D.v.d.B. krijgt 7 gulden en 50 cent boete opgelegd wegens overtreding van de verduisteringsvoorschriften.

- Oprichting van de Nederlandse Arbeidsdienst.

1 maart. Uitspraak in het geuzenproces. 18 ter dood veroordeeld, de anderen krijgen gevangenisstraf.

7 maart. Oproep tot het zelf kweken van groenten.

12 maart. In gemeenten in de kuststrook mag de rondvraag aan het einde van de raadsvergadering niet meer plaatsvinden. Punten ter behandeling moeten eerst worden goedgekeurd.

- Geruchten in Vlaardingen dat Winterhulp Nederland een duitsgezinde organisatie is. Burgemeester Siezen deelt mee dat de opbrengsten ten goede komen aan behoeftige Nederlanders. Totale opbrengst in Vlaardingen 3.583 gulden en 31½ cent.

13 maart. Bommen afgeworpen boven Lever's Zeep Maatschap-

1941

pij aan de Parallelweg en op de Spoordijk Vlaardingen-Hoek van Holland, bij de Nieuwe Matex. Grote materiële schade.

14 maart. Oproep aan huisvrouwen de soepbeenderen niet weg te gooien, maar mee te geven aan de schillenboer.

17 maart. 18 verzetsstrijders, waaronder 15 Geuzen, geëxecuteerd op de Waalsdorpervlakte. Hieronder zijn 7 vlaardingers: Jan Kijne (46 jaar, vertegenwoordiger), Ary Kop (40 jaar, verzekeringsagent), Jacob van der Ende (22 jaar, schilder), Nicolaas Arie van der Burg (36 jaar, vertegenwoordiger), Reijer Bastiaan van der Borden (32 jaar, hulppolitieagent), Jan Wernard van den Bergh (47 jaar, slijper) en Johannes Smit (30 jaar, monteur). Gratieverzoeken zijn afgewezen. De straf van drie ter-dood-veroordeelden wordt omgezet in levenslange tuchthuisstraf, omdat zij nog geen 20 jaar oud zijn.

19 maart. De Raad van Advies van de Nederlandse Unie opgericht. Het bureau van de Nederlandse Unie is verhuisd naar de Binnensingel.

22 maart. De trein op smalspoor van de Oosthavenkade naar de Babberspolder voor de aanvoer van zand voor de bouw van de semi-permanente woningen, ontspoord.

1 april. Begin van uitgifte van persoonsbewijzen in alfabetische volgorde. Onvermogene burgers kunnen foto's laten maken op kosten van de gemeente.

- J.J.M.Delgy, chef distributiebureau te Dordrecht, benoemd tot directeur van het districtsarbeidsbureau.

11 april. "Goed nieuws", jeugd kan deze zomer op boerderijen gaan werken voor 1 gulden per week. Plaatsing voor 5 à 6 weken, streek naar keuze. Aanmelden bij het bureau Jeugdregistratie.

1941

- Advertentie: 3 pasfoto's bij fotozaak v/h Boonen in de Callenburgstraat voor 40 cent.

18 april. Door het gemeentebestuur worden maatregelen aangekondigd tegen het ingooien van ruiten.

21 april. Schoenen op de bon.

1 mei. J. van der Ende volgt Joh. Stahle op als leider van de Distributiekring.

- De arbeidsbeurs wordt gevestigd in villa Becalotti, Westhavenkade 86.

5 mei. De paardenmarkt gaat niet door.

7 mei. Een eierdief aangehouden in het volkstuincomplex aan de Groeneweg.

- Bekendmaking van de annexatie van de gemeente Vlaardinger-Ambacht door Vlaardingen.

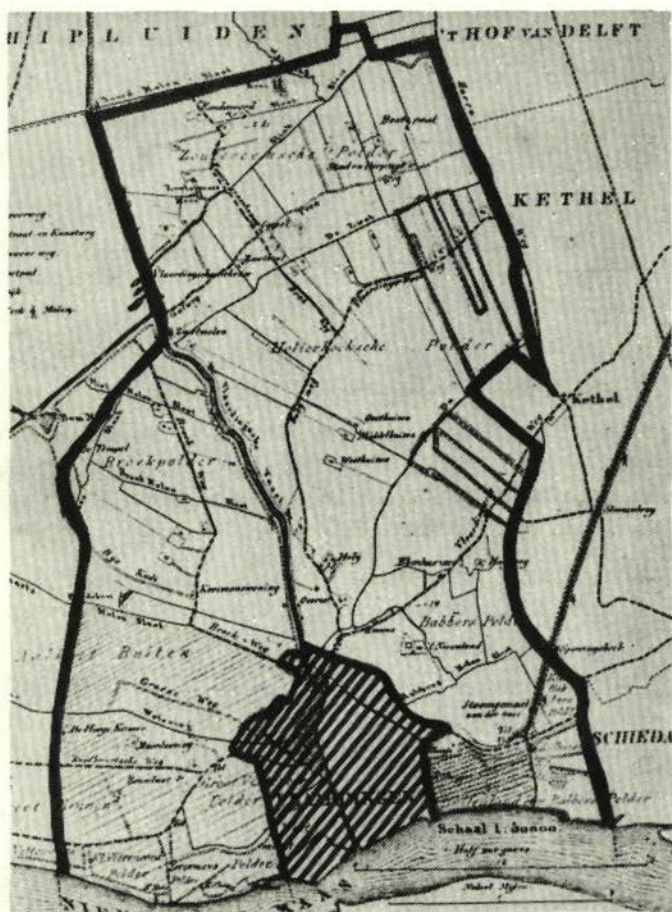
14 mei. Openbare vergadering van de NSB in het gebouw Liefde en Vrede aan de Gedempte Biersloot. Spreker is de heer De Bruin.

16 mei. 6.000 lege zakken in brand gestoken nabij de Koningin Wilhelminahaven. De brand wordt geblust door personeel van de zeereddingsdienst van de Duitse Wehrmacht.

- Voor de tweede keer hebben "weldadigheidsparasieten" getracht de Winterhulp op te lichten.

16 juni. Prijsopdrijvingen worden met 250 en 100 gulden beboet.

30 juni. Het gemeentebestuur van Vlaardinger-Ambacht waarschuwt voor mogelijke strenge straffen wegens anti-duitsse opschriften op muren.

1 augustus 1941

De annexatie van Vlaardinger-Ambacht door Vlaardingen betekende o.m. dat de oppervlakte van Vlaardingen in één keer werd vergroot van 173 hectare (gearceerde gedeelte) tot 1873 hectare!

1941

7 juli. J.H.van Wijngaard uit Harderwijk geïnstalleerd als commissaris van politie.

12 juli. Bijeenkomst van de WA op het afbraakterrein achter de Hoogstraat. Mars door Vlaardingen en Vlaardinger-Ambacht.

23 juli. Inlevering van metalen in het Handelsgebouw.

1 augustus. Annexatie van Vlaardinger-Ambacht door Vlaardingen. Burgemeester Luyerink neemt met droefheid afscheid van de gemeenteraad en van het gemeentepersoneel.

15 augustus. Verbod op afbeeldingen van gebouwen, die door oorlogsschade vernield zijn.

28 augustus. Drie RAF-toestellen boven Vlaardingen neergeschoten.

29 augustus. Tuberculosecollecte. Opbrengst: 725 gulden en 89 cent.

1 september. Luchtalarm.

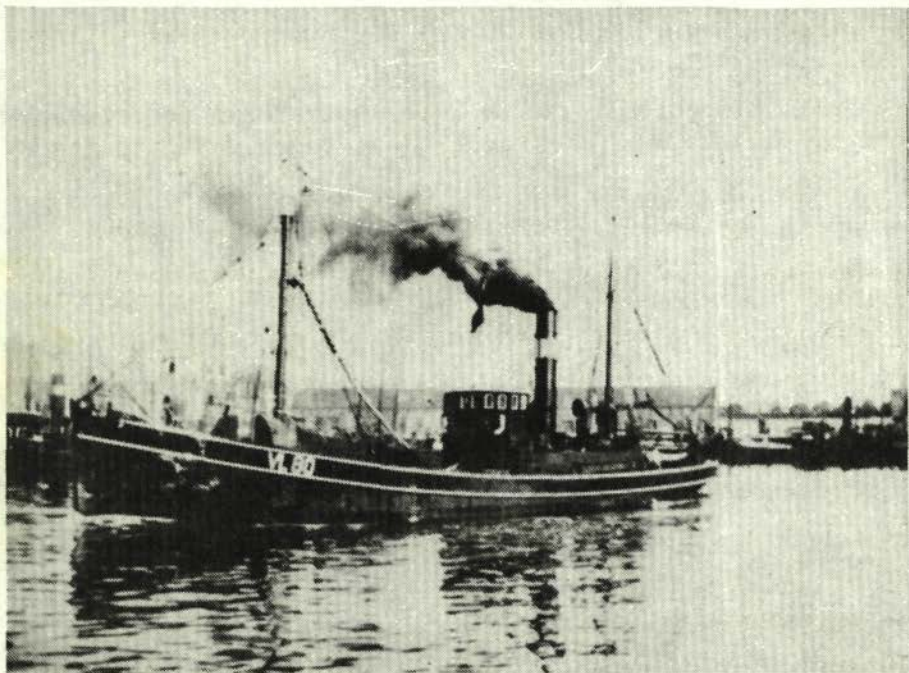
10 september. Algemene Vlaardingse Dienstverrichting opgericht met als doel burgers te helpen, zoals bijvoorbeeld boodschappen halen voor- en bij gladheid begeleiden van oudere mensen.

2 oktober. Openbare vergadering van het Nederlands Verbond van Vakverenigingen, afdeling Vlaardingen. Spreker is A.Jordaanse, onderwerp "Het NVV in de nieuwe tijd".

3 oktober. 30 burgers bekeurd wegens het zich op straat bevinden tijdens een luchtalarm.

9 oktober. Winterhulpcollecte. Opbrengst: 705 gulden.

13 oktober. 78 burgers bekeurd wegens hamsteren.

10 december 1941
De Vlaardingen 80 "Gesina" in de
Koningin Wilhelminahaven .

1941 - 1942

27 oktober. Rode Kruiscollecte. Opbrengst: 626 gulden en 54½ cent.

3 november. Geboren: Irene Beatrix, dochter van de heer en mevrouw Hoogerwerf-Jurgens.

7 november. Sportvissers moeten zich melden bij de Koninklijke Marechaussee.

12 november. Collecte voor blinden. Opbrengst: 540 gulden.

24 november. Vrijwilligers kunnen zich weer aanmelden bij de Arbeidsdienst. Vereisten: nederlandse nationaliteit, tussen 17 en 23 jaar oud, ongehuwd.

26 november. Motorsloep vermist in de Koningin Wilhelminahaven.

28 november. Winterhulpcollecte. Opbrengst: 600 gulden.

8 december. Bij de ENCK gestolen: 4 vaten vaselineolie, 1 vat petroleum, 1 vat machine-olie.

10 december. Luchtaanval op de VL 80 Gesina. Schipper T. van Loosen wordt gedood, stoker H. Vermeulen gewond.

15 december. Uit baldadigheid schiet een dronken duitse soldaat de drijvers van het "witte bad" in de Spoorhaven lek. Het zwembad zinkt.

22 december. Voor kinderen tot drie jaar kunnen vitamine D-tabletten afgehaald worden bij het bureau van de luchtbeschermingsdienst.

1942

1 januari. Een italiaanse knobbelgans uit het Hof ontvreemd.

15 december 1941
Het halfgezonken "witte bad" in de Spoorhaven.

1942

2 januari. Wegens prijsopdrijving zijn bij een vlaardings filiaalbedrijf circa 1.000 paar schoenen in beslag genomen. Boete: 10.000 gulden.

26 januari. De Spaarbank sluit op maandag en dinsdag zijn deuren om op de kolen te bezuinigen.

6 februari. Kledingdistributie: tegen inlevering van oude kleding kan men nieuwe kleding kopen.

16 februari. Te huur: semi-permanente woningen in de Babberspolder, huurprijs per week van 3 gulden en 85 cent tot 4 gulden en 65 cent.

23 februari. Gestolen: 13 kippen.

- Twee Vlaardingers in bewaring gesteld wegens het illegaal slachten en verkopen van een koe en twee varkens.

11 maart. Kettinghandel in gecondenseerde melk opgerold door de Centrale Crisis Controle Dienst. De vlaardingse fabrikant krijgt wegens prijsopdrijving 2.500 gulden boete.

16 maart. Door grote toeloop moeten politie-agenten regelmatig assistentie verlenen aan winkeliers.

26 maart. Een engelse bommenwerper stort nabij de Holyweg neer.

24 april. Een aangeschoten engels vliegtuig laat zijn bommen vallen nabij de Geraniumstraat. Veel schade aan de woningen.

- Werklozen worden nogmaals gewezen op de meldingsplicht.

4 mei. Het Nederlands Arbeidsfront opgericht. Het vlaardingse kantoor is gevestigd in het Volksgebouw van de opgeheven Vlaardingse Bestuurdersbond aan de Schiedamseweg.

22 juli 1942
Het inleveren van fietsen.

1942

8 mei. Verkoop van rijwielidentiteitskaarten door firma W.Boer aan de Hoogstraat.

18 mei. De grasbermen langs de Groeneweg worden vrijgegeven voor het snijden van gras. Op andere plaatsen is dat verboden.

8 juni. De naar leden van het Koninklijk Huis vernoemde straten worden gewijzigd: o.m.Prins Bernhardlaan in Anna van Saksenlaan, Wilhelminastraat in Prins Alexanderstraat.

24 juni. Bijeenkomst van de Motorgroep Vlaardingen. Na afloop Tropical-Hawaimuziek.

26 juni. De vissersvaartuigen moeten op de romp en op het dek worden voorzien van rood-wit-blauwe banen.

2 juli. Propaganda-avond van de Nederlandse Volksdienst. N.van Woudenberg spreekt over "Doel en streven van de Volksdienst".

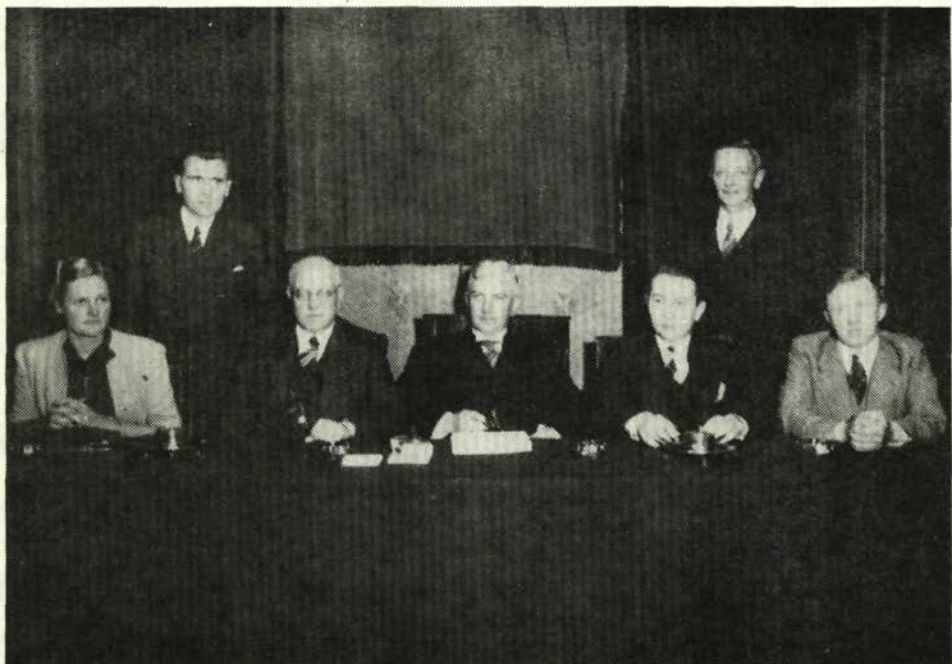
- Een machinegeweerneest aan de Trekkade in brand gestoken. Alle verkeer op de Vlaardingse Vaart en op de Trekkade en Broekkade is verboden. Gezocht wordt naar een drietal vlaardingse jongens van 16 tot 18 jaar oud.

6 juli. Door commissaris van politie Van de Wijngaard wordt een bewakingsdienst voor volkstuintjes ingesteld. Iedere huurder moet één keer per week wachtlopen.

8 juli. Verbod voor joden om woningen van niet-joden te betreden.

15 juli. Bekendmaking: iedere burger moet te allen tijde zijn persoonsbewijs kunnen tonen.

22 juli. Verplichte inlevering van rijwielen. Voor rijwielen die onmisbaar zijn voor de uitoefening van een beroep of bedrijf kan vrijstelling worden aangevraagd.

27 juli 1942
Het Burgerlijk Ambestuur.
Midden burgemeester M.C.Siezen.
Links van hem J.Buis en rechts C.M.de Jongh, die
beiden gegijzeld werden in St.Michielsgestel.

1942

24 juli. De commissaris van politie maakt bekend dat het omdraaien van wegwijzers als sabotage wordt beschouwd. Laatst wees bij het station het bord richting Rotterdam in de richting van Hoek van Holland.

27 juli. Op bevel van generaal F.Christiansen zijn de volgende vlaardingers gegijzeld in St Michielsgestel: J.Buis, koopman en wethouder, G.D. Birnie, geneesheer, J.van der Gaag, ambtenaar Sociale Zaken, W.Hubeek, predikant, A.Hoogerwerf, bedrijfsleider, Ch.de Jongh, secretaris Armenraad, J.Kolpa, directeur gemeentewerken, Van der Plas, fabrikant en Th.Werner, hoofd luchtbeschermingsdienst. Zij zullen bij sabotagedaden terechtgesteld worden.

24 augustus. Vordering van rijwielen.

28 augustus. Nieuwe surrogaten voor tabak: aardappelloof en beukebladeren.

7 september. Taptemelk op de bon.

19 september. Collecte voor TBC-bestrijding. Opbrengst: 867 gulden en 17 cent.

- Propagandatocht van de Jeudstorm, afdeling Vlaardingen, Schiedam en Rotterdam, met trommelslagers en trompetblazers door de stad. Zij worden vergezeld door enige WAgroepen en meisjes van de Arbeidsdienst.

21 september. M.Schrevelius benoemd tot plaatselijk leider van de Winterhulp Nederland. De gemeente wordt voor de Winterhulp ingedeeld in drie buurtschappen: Het land, (ten oosten van de Oude Haven) met als leider Z.Wenteler, Transvaal, leider H.A.Spoor en Ambacht, leider F.C.Veltenaar. Burgemeester Siezen treedt af als voorzitter. Onder zijn leiding werden van de 2.583 aanvragen om ondersteuning 1.778 aanvragen gehonoreerd, met in totaal 36.778

27 juli 1942
Ook de directeur Gemeentewerken, J.J.Kolpa,
behoorde tot de gegijzelden.

1942

gulden. 400 aanvragen zijn blijven liggen. In Vlaardingen werd hiervan slechts 12.864 gulden en 77 cent bijeengebracht.

25 september. De VL 103 Voorbode en de VL 130 Noord-Holland uitgevaren om in Amsterdam omgebouwd te worden voor de vrachtvaart.

9 oktober. Advertentie: voor carbidverlichting naar D.A. Vogel, Eendrachtstraat.

10 oktober: Eénpansmaaltijd, georganiseerd door Winterhulp Nederland, in gebouw Excelsior voor 172 vlaardingers. Groot succes. Door ruimtegebrek moesten velen teleurgesteld worden.

11 oktober. Een loslopende koe door jeugd naar het politiebureau gebracht. De wachtagent die "door het naderkomend gezang in zijn rust werd gestoord, wilde met een gummistok de jeugd 't zwijgen opleggen, maar stormde in de duisternis tegen de koe op...".

14 oktober. Propagandafilmapavond van de Nederlandse Vereniging voor Luchtbescherming in het Luxortheater. Titel van de film is "Luchtbescherming in blokverband".

28 oktober. Advertentie: te koop gevraagd: Alle soorten nette, gedragen schoenen, Eerste Vlaardingse Ruilbeurs, Landstraat 118.

2 november. Melkdieven gearresteerd.

5 november. Bedrijfsbijeenkomsten van het Nederlandse Arbeids Front bij de ROMI, Lever's Zeep en C.van der Burg & Zn. Spreker Jordaanse noemt de grootste klap voor het nederlandse volk het verlies van onze koloniën als bron van welvaart.

14 november. "Dag van de Politie", het gehele politie-

1942 - 1943

korps collecteert voor Winterhulp Nederland. 's Avonds wordt een kameraadschapsavond georganiseerd. In het Handelsgebouw wordt aan 200 behoeftige kinderen een gratis maaltijd met limonade en fruit gegeven.

23 november. Verhuizingen en vestigingen zijn zonder voorafgaande toestemming van de burgemeester verboden.

1 december. Demonstratie van de bereiding van een mosselmaaltijd in het Handelsgebouw. Een mosselmaaltijd kost slechts 20 cent per persoon.

12 december. Eénpansmaaltijd van Winterhulp Nederland in gebouw Excelsior.

16 december. Tentoonstelling "Onze voeding in deze tijd" in het Handelsgebouw geopend door burgemeester Siezen. Grote belangstelling.

18 december. De grootste klok uit de toren van de Grote Kerk verwijderd en afgevoerd. Drie dagen later volgt ook de andere klok.

- Aanbevolen menu voor eerste kerstdag: kop vermicellisoep, aardappelen, groot vleesch, Brusselsch lof, kerstster.

31 december. In een pakhuis aan de Willem Beukelsznstraat ingebroken. Vermist worden 90 pakjes sterke boter, een kistje met 2 kilogram kaas en speculaas.

1943

12 januari. Eénpansmaaltijd van Winterhulp Nederland in gebouw Excelsior.

15 januari. Veehouder O. doet aangifte van diefstal van een houten brug over een sloot aan de Burgemeester Luyerinksingel.

1943

18 januari. Wegens toenemende sabotagedaden tegen de duitse Wehrmacht maakt burgemeester Siezen de oprichting van een bewakingsdienst bekend. Hij roep vrijwilligers op zich hiervoor bij de gemeentesecretarie te melden.

22 januari. Eenige populieren aan de Boschlaan gekapt en ontvreemd.

19 februari. Burgemeester Siezen maakt bekend dat op alle gebouwen, waarin een telefoon aanwezig is, een herkenningsteken moet worden geplaatst. Hierdoor kunnen leden van de luchtbeschermingsdienst tijdens alarmsituaties zich snel met het hoofd in verbinding stellen.

1 maart. De werkgemeenschap Vreugde en Arbeid voert de cabaretrevue "Gezelligheid in dezen tijd" op in het Luxortheater. Uitverkochte zaal.

5 maart. Boekinzamelingsactie door leden van de Jeugd-storm voor in Duitsland tewerkgestelde nederlanders.

23 maart. Primeur in de Nieuwe Vlaardingsche Courant: rubriek inbraken. De redactie verwacht dat deze rubriek het grootste deel van het nieuws zal innemen.

28 maart. 97 processen-verbaal opgemaakt wegens het zich op straat bevinden tijdens luchtalarm.

29 maart. Distributiebescheiden van negen personen van de familie V.d.V. tijdens een luchtalarm ontvreemd.

13 april. Drie jeugdige Vlaardingers gearresteerd wegens inbraken in de banketfabrieken van Galetta en van Jan Smelik en in de wasserij van de gebroeders Dekker.

17-18 april. Huis-aan-huiscollecte door de Nederlandse Volksdienst van kledingstukken voor Rotterdammers die door het bombardement van 31 maart 1943 zijn getroffen.

19 februari 1943
Dergelijke telefoonherkenningstekens zijn
in de stad nog bij tientallen terug te vinden.

1943

27 april. Technische Noodhulp, kring Vlaardingen, opgericht. Doel is het verlenen van assistentie bij bominslagen, overstromingen, branden en andere rampen. Commandant is H.Bruggeman. De stad wordt hiertoe in vier wijken ingedeeld, onder leiding van ploegcommandanten.

6 mei. Aan M.C.Siezen eervol ontslag verleend als burgemeester van Vlaardingen.

14 mei. Bekendmaking van SS-führer Rauter: alle radiotoestellen zijn met onmiddellijke ingang verbeurdverklaard. - De Ortscommandant maakt bekend dat onmiddellijk geschoten zal worden op onvoldoende afgeschermdde ramen.

18 mei. Het Gewestelijk Arbeidsbureau wordt een bijkantoor van het Gewestelijk Arbeidsbureau Rotterdam.

27 mei. Bekendmaking: met ingang van 1 maart 1943 is het commissariaat van politie in Vlaardingen opgeheven. De commissaris van politie krijgt de rang van majoor van politie.

28 mei. Gestolen: een sloep en een kano uit de Vlaardingse Vaart.

1 juni. De NVC en het Nieuwsblad voor de Hoeksche Waard fuseren in verband met de papierschaarste tot De Maasmonder.

4 juni. Oproep voor de Arbeidsinzet voor alle mannen, geboren vanaf 1920. Leden van het voormalige nederlandse leger worden opgeroepen voor terugvoering in krijgsgevangenschap.

25 juni. Advertentie: te koop gevraagd door luchtbeschermingsdienst: helmen, scheppen, rieken, pikhouwelen, zagen en bijlen.

10 juli. Willem A.Hansen, afdelingschef bij het Commissa-

25 juni 1943

Aan deze foto te zien heeft de oproep van
de luchtbeschermingsdienst succes gehad!

1943

riaat voor Niet-Commercieele Verenigingen en Stichtingen in 's-Gravenhage en lid van de NSB, benoemt tot burgemeester van Vlaardingen.

30 juli. Advertentie: Nu winterjas keren! Herman Verkade, Schiedamseweg 73.

31 juli. NSB bijeenkomst in gebouw Excelsior. De kringleiders T.G.Broere, M.Schrevelius en J.H.Rosman verwelkomen de nieuwe NSB-burgemeester.

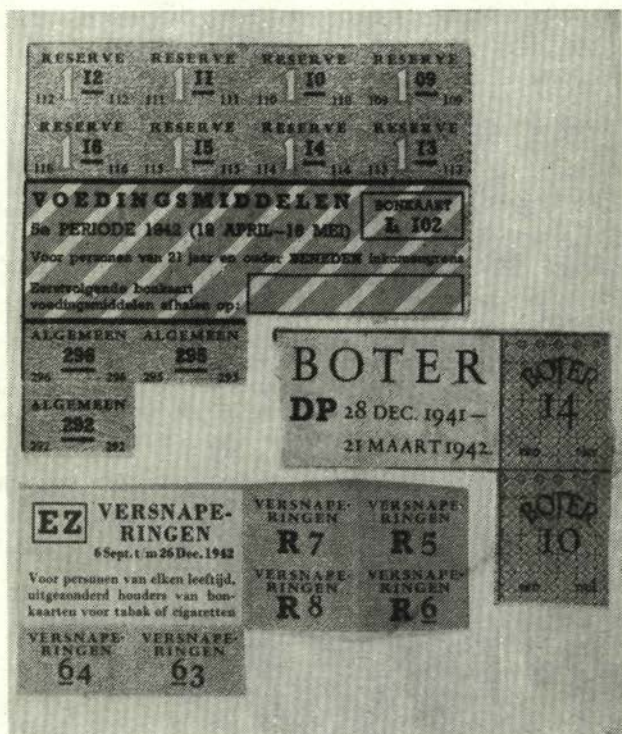
6 augustus. Installatie van burgemeester W.A.Hansen door wethouder A.van Rijn in aanwezigheid van dr A.Schwebel, Beauftragte van de Rijkscommissaris voor Zuid-Holland, J.W.baron Haersolte van Haerst, wethouder Don en vertegenwoordigers van de NSB en NSDAP. De nieuwe burgemeester eist een loyale houding van zijn ambtenaren tegenover de bezettingsautoriteiten.

19 augustus. Luchtgevechten boven Vlaardingen: 4 duitse jachtbommenwerpers en 2 amerikaanse B-17 Vliegende Forten storten neer.

21 augustus. F.v.T.doet aangifte van diefstal van 4.000 gulden, die hij in zijn tuin aan de Groeneweg had begraven.

27 augustus. M.Schrevelius als plaatselijk leider van de Nederlandse Volksdienst opgevolgd door burgemeester Hansen.

10 september. De Maasmonder meldt op 10 september de volgende diefstallen: twee paar schoenen, twee fietsen, een hoeveelheid peren en appels, elf broden, tabaksplanten, groenten uit een volkstuintje, een geit, 8 gulden, 8,25 kilogram. margarine en een mandfles gedistilleerde spiritus.

Voorbeeld van distributiebonnen.

1943

1 oktober. Burgemeester Hansen roept vrijwilligers op zich te melden voor een bewakingsdienst tegen sabotage. Sabotage brengt uiteindelijk alleen schade toe aan het Nederlandse volk.

22 oktober. Ons voedsel: eikels. Deze grondstof levert een uitstekend origineel voedingsmiddel, dat aan chocolade doet denken.

1 november. Begin van voorlichtingsavonden inzake zelfbescherming bij luchtbombardementen. Alle mannelijke en vrouwelijke burgers vanaf 15 jaar krijgen een persoonlijk oproep.

- Het bijkantoor Vlaardingen van het Gewestelijk Arbeidsbureau Rotterdam verhuist naar het raadhuis van de voormalige gemeente Vlaardinger-Ambacht, Raadhuisplein (nu: Plein Emaus) nr 5.

5 november. De naar joden vernoemde straatnamen worden gewijzigd: Jozef Israëlsstraat in Frans Halsstraat, Da Costastraat in A.C.W. Staringstraat.

3 december. Klompen op de bon. Distributie verzorgd door de Gemeentelijke Dienst voor Sociale Zaken, Oosthavenkade 78.

- Sint Nicolaas bezoekt de kleuterscholen.

4 december. De Vereniging voor Luchtbescherming, afdeling Vlaardingen, stelt in de etalages van de firma L.Hakbijl, Brede Havenstraat 1, en de firma J.C.Franken, Hoogstraat 72, luchtbeschermingsmaterialen ten toon. In verband met de verplichte voorlichtingsavonden wordt elke burger opgeroepen hier aandacht aan te besteden.

23 december. Advertenties: Kerst- en nieuwjaarsgroeten van vele, in Duitsland tewerkgestelde Vlaardingers.

1944

1 januari. De brandweer wordt onderdeel van de politie.

7 januari. Advertentie: Wij geven ons Eerewoord aan onze dienstbode, die wij dringend nodig hebben, dat zij kan rekenen op zeer goed en voldoende eten. J.van den Bergh, Sportlaan 59.

15 januari. J.H.van de Wijngaard ontslagen als majoor van politie.

4 februari. Drie jeugdige Vlaardingers gearresteerd voor het stelen van 5 fietsen en 9 konijnen.

14 februari. Propaganda-avond van het Nederlands Arbeids Front in het Handelsgebouw. Leider B.P.Postma spreekt over "Waar staat de Nederlandse werker". Wij leven nu in het voorstadium van een socialistische samenleving, aldus de spreker.

3 maart. Gratis koolasch bij Levers's Zeep Maatschappij, Parallelweg.

10 maart. L.de H., een 21-jarige klerk van het bedrijf Gemeentewerken, gearresteerd wegens valsheid in geschrifte. In vijf jaar is de gemeente voor 30.000 gulden benadeeld.

5 april. De Nederlandse Volksdienst roept belangstellenden op voor de cursus Huisbezoeken. Melden bij het kantoor, Lijnstraat 2.

12 april. Advertentie: tabaksplanten te koop, drie gulden per 100 stuks.

19 mei. Burgemeester Hansen doet als plaatselijk luchtbeschermingsleider een beroep op alle jongens vanaf 16 jaar om zich vrijwillig te melden voor de Luchtbeschermingsdienst. Melden bij de commandopost aan de Waalstraat.

1944

22 mei. Onrustige nacht door overtrekkende geallieerde bommenwerpers, richting Duisburg.

26 mei. De waarnemend korpschef gemeentepolitie J.R.Kramer maakt bekend dat het grassnijden slechts in bepaalde grasbermen is toegestaan. Voor het snijden op andere plaatsen moet eerst vergunning worden aangevraagd.

6 juni. D-day. De geallieerden landen in Normandië.

16 juni. Wegens de vernielzucht van de jeugd wordt het Hof en het Oranjepark gesloten.

21 juni. Advertentie: Wie heeft in zijn familie een geëvacueerde zeeuwse wagenbouwer. Wij hebben volop werk voor hem. Firma A.Noteboom, Kethel.

30 juni. Bonte-avond voor de jeugd, georganiseerd door het Nederlandse Arbeids Front, in het Handelsgebouw. Een gevarieerd programma van sport, dans en toneel wordt uitgevoerd. Stampvolle zaal.

13 juli. Invoering van gasloze uren. Gas zal alleen nog worden geleverd van 5 tot 9,11 tot 14 en 17 tot 20.30 uur.

21 juli. Bomaanslag op Hitler mislukt.

- Boeren worden opgeroepen het grasland te scheuren. Zij moeten in verband met de slechte voedselsituatie een offer brengen.

28 juli. Het Oranjepark en een gedeelte van het Hof worden op bepaalde tijden weer opengesteld.

4 augustus. Rijwieldieven aangehouden.

14 augustus. Kinderfeest van de Nederlandse Volksdienst in het Luxortheater. Voor de 400 kinderen wordt de film

1944

"Watt en half-Watt als daklozen" vertoond. De kinderen gaan voldaan huiswaarts.

18 augustus. Openluchtvergadering van het Nederlands Arbeids Front bij de Visbank. De heer Lindemann spreekt over de doelstellingen van het NAF.

5 september. Dolle dinsdag. NSB-ers trachten hals over kop door middel van een rijnaak de stad te ontvluchten. Door het in het water gooien van de draaisleutels van de havenbrug wordt dit voorkomen. Grote onrust in de stad.

8 september. Burgemeester Hansen maakt bekend dat op last van de Weermachtscommandant te Rotterdam alle hoofdwegen in de gemeente dag en nacht door burgerpatrouilles moeten worden bewaakt, om te voorkomen dat voor autobanden schadelijke voorwerpen op de weg worden gestrooid. Alle burgers van 20 tot 60 jaar zullen bij toerbeurt voor het verrichten van deze bewakingsdienst worden opgeroepen.
- Samenscholingen van meer dan 5 personen zijn verboden. Na lezing van de bekendmaking direct doorlopen.

9 september. Luchtaanvallen met boordwapens door RAF-spitfires op doelen in en bij Vlaardingen.

17 september. Spoorwegstaking. Het NS-personeel duikt onder. De voedselvoorziening verslechtert.

29 september. Glasrantsoenering. Alleen als in een vertrek alle ruiten gebroken zijn, zal één nieuwe ruit verstrekt worden.

6 oktober. De directeur van het Gemeentelijk Electriciteitsbedrijf van Rotterdam verzoekt het electriciteitsverbruik te beperken. De kolenvoorraad neemt zienderogen af.

- Gestolen: 18 broden en 350 broodbonnen.

1944

9 oktober. Invoering van stroomloze uren van 8 tot 11.45 uur en 13.15 tot 17.15 uur. Het gebruik van elektrische kacheltjes is ten strengste verboden.

- Huisbrandbonnen worden niet langer verstrekt.

10 oktober. Burgemeester Hansen maakt bekend dat een aantal, door de duitse Wehrmacht geplaatste palen (om het landen van geallieerde vliegtuigen te voorkomen) door vermoedelijk Vlaardingers zijn ontvreemd. Als de palen niet binnen 24 uur op hun plaats staan, zullen enkele huizen in brand gestoken worden.

17 november. Verschillende kantoren sluiten 's zaterdags hun deuren in verband met de kolenschaarste.

23 november. de levering van electriciteit aan particulieren wordt stopgezet.

24 november. Noodrantsoenbonnen voor o.m. brood, melk, aardappelen, vlees en grutterswaren.

4 december. Totale gasafsluiting.

- Door de centrale keuken van het Rijksbureau voor de voedselvoorziening, gevestigd in de Hollandiafabriek, Oosthavenkade 42, wordt warm voedsel uitgedeeld. Begin van de massavoeding.

15 december. De Maasmonder meldt op 15 december diefstal van 6 rijwielen, een handwagen, 3 ganzen en enige eenden, 7 kippen, 19 konijnen, 50 paar schoenen, een varken, een schaap, twee geiten, een vaars, twee kisten peen, een kist uien, enige kolen, 2 mud steenkool, 2 zakken bloem, 359 kilogram en $1\frac{1}{2}$ mud aardappelen.

18 december. Uit het NAF-kantoor een schrijfmachine ontvreemd.

NOODKAART IVA

VOOR PERSONEN GEBOREN IN 1940 OF VROEGER

INWISSE-
LINGSBON
IV A

407

NOODKAART

407 A 458

NOODKAART

407 A 468

NOODKAART

407 A 478

NOODKAART

407 A 457

NOODKAART

407 A 467

NOODKAART

407 A 477

NOODKAART

407 A 487

NOODKAART

407 A 456

NOODKAART

407 A 466

NOODKAART

407 A 476

NOODKAART

407 A 486

NOODKAART

407 A 455

NOODKAART

407 A 465

NOODKAART

407 A 475

NOODKAART

407 A 485

NOODKAART

407 A 454

NOODKAART

407 A 464

NOODKAART

407 A 474

NOODKAART

407 A 484

NOODKAART

NOODKAART

NOODKAART

24 november 1944
Noodbonnen.

1945

1 januari. 8 duitse jachtbommenwerpers door duitse luchtdoelartillerie bij Vlaardingen neergeschoten!

5 januari. Recept voor koekjes van suikerbietenpulp.
- Algemene oproep voor de Arbeitseinsatz. Melden bij de Fachberater van het arbeidsbureau, aanvraagformulieren voor vrijstelling zijn te verkrijgen bij de afdeling Algemene Zaken, Stadhuis.

8 januari. Aanslag op het Gewestelijk Arbeidsbureau aan het Raadhuisplein. De spertijd wordt hierdoor verlengd van 6 uur 's avonds tot 6 uur 's morgens.

12 januari. Recept: suikerbieten ter vervanging van aardappelen.

2 februari. In verband met de aanhoudende koude wordt de middagdienst in de Nieuwe Kerk aan de Binnensingel gedurende de maand februari stopgezet.

14 februari. Burgemeester Hansen maakt bekend dat er voortdurend verkeersborden verdwijnen. Voor deze sabotagedaden zal de hele plaatselijke bevolking aansprakelijk worden gesteld.

16 februari. De Maasmonder van 16 februari meldt de volgende diefstallen: $8\frac{1}{2}$ mud aardappelen, hoeveelheid groente, 5 varkens, 2 geiten, een kalf, enige konijnen, 4 balen zout, een grote hoeveelheid levensmiddelen, een roei-boot, 5 lange palen, 14 balen bloem en tientallen rijwiel-len.

2 maart. Recept: nassi-goreng met pulp.

4 maart. "De weldaad van het zweedse Rode Kruis". Begin van het uitreiken van zweeds wittebrood. De distributie verloopt vlot.

9 maart. In verband met de nood der tijden organiseren de

1945

kerkeraden van de Nederlands Hervormde Gemeente en van de Gereformeerde Kerk gemeenschappelijke biduren, beurte-
lings in de Grote Kerk en in de Oosterkerk.

- SS-führer Rauter legt de politie op streng te controle-
ren op het kappen van bomen en struiken in plantsoenen en
langs wegen.

16 maart. In de week van 18-24 maart zal aan houders van
noodkaarten 400 gram brood worden uitgedeeld.

- Het Hofsingelziekenhuis vraagt voor de verwarming van
de operatiekamer elektrische kookplaten.

23 maart. Advertentie: aardappelschillen te koop ge-
vraagd. Holzkamp, Steynstraat 15.

- Engelse jachtbommenwerpers vernietigen een V-1 lan-
ceerbasis en brandstoftanks bij de Sunlightzeepfabriek
aan de Nieuwe Waterweg. Hevige brand.

26 maart. Het illegale blad De Volhouder opent met:

Nummer 100 van onze krant
meldt den stormloop op het moffenland.

29 maart. Het Interkerkelijk Bureau dankt namens de
vlaardingse burgerij de zweedse consul.

6 april. Vijfde verstrekking van rodekruis-goederen.

- Advertentie: Wie kan onze zieke zoon helpen aan een
warme maaltijd (tegen vergoeding). H.J.van Wijk, Swee-
linckstraat 118.

12 april. De jubilerende firma C.van der Burg & Zn. biedt
het personeel en andere genodigden een warme maaltijd
aan.

13 april. Advertentie: Wij betuigen hierbij onze dank aan

1945

het comité van G.G.H.M. te Vlaardingen voor de Paaschverrassing. De Vlaardingse Oorlogsinvaliden.

27 april. "Er zijn heilige middelen". Als verpleegsters verklede vlaardingse meisjes hebben in de omgeving ten eigen bate voedsel opgehaald. De Maasmonder dreigt de namen van enkele meisjes te publiceren.

- Advertentie: Voor de vrede uw tuin in orde ? D. Spijkers, Vaartweg.

29 april. Geallieerde vliegtuigen droppen levensmiddelenpakketten.

4 mei. De eigenhandige verkoop van brood blijft verboden.
- Duitse Wehrmachtsoldaten schieten een vlaardingse jongeman dood.

5 mei. Radio Oranje meldt: om 8 uur hebben de duitse strijdkrachten in Nederland, Denemarken en Noordwest-Duitsland zich aan Generaal-veldmaarschalk Montgomery onvoorwaardelijk overgegeven.

- De Maasmonder verschijnt met een oranjekleurige editie.

6 mei. Leden van de Nederlandsche Binnenlandse Strijdkrachten nemen politietaken over. De NSB-burgemeester Hansen gearresteerd. M.C.Siezen wordt in triomftocht naar het stadhuis gereden.

7 mei. NSB-ers worden gearresteerd.

8 mei. Stuka's (met duitse soldaten bevriende vrouwen) opgebracht en kaalgeknipt.

- Mars van leden van de Binnenlandse strijdkrachten door de stad.

10 mei. De Canadees Robbin E.Eliot als eerste geallieerde bevrijder op het bordes van het stadhuis bejubeld door de plaatselijke bevolking.

8 mei 1945
Mars door de stad van bevrijders en
leden van de Binnenlandse Strijdkrachten.
(Hoflaan)

1945

31 mei. Huis-aan-huiscollecte voor de oprichting van een oorlogsherdenkingsmonument. Wie zou met dit plan niet van ganser harte instemmen ?

Wat ook onzeker is. Een ding staat vast :

Ons WILHELMIENTJE

staat nog steeds **BOVENAAN**

Van alle soorten worden WILHELMIENTJES het meest gevraagd.

ZEGT U DAT NIETS ?

Probeer U ze ook eens, nog steeds 27¹/₂, cent per half pond.

LET OP! Volgende week vindt U de

NIEUWE **S**OORTEN **B**OTERKOEKJES

ONDERAAN in onze advertentie

Beleefd aanbevelend.

50

Banketbakkerij L. BOER, Hoogstr. 189

LAAT IE FIJN ZIJN ..

Wijnpruimen voor 1 dubbeltje 't pond
Fijne handzuur Appelen 15 ct. Kilo
Pracht Suikerperen ... 15 cent Kilo

ONS WILHELMIENTJE.

De interviewcommissie had een gesprek met de heer L.Boer, oud banketbakker aan de Hoogstraat te Vlaardingen. Hierbij een samenvatting van dat gesprek.

Kort na het uitbreken van de oorlog, stond er op 26 juli 1940 in het Vlaardingse Advertentieblad een nogal opvallende advertentie die heerlijke koekjes aanbood, een reclame met een flink staaltje van durf. Een reden om eens met de toenmalige eigenaar van de banketbakkerswinkel te gaan praten.

De heer Boer kan zich de gebeurtenissen rond het Wilhelmentje nog goed herinneren. Het is ook één van zijn gróte herinneringen uit de 27 jaar dat hij zelfstandig banketbakker is geweest.

De heer Boer begon zijn winkel aan de Hoogstraat in 1933. Hij heeft daar op verschillende plaatsen een winkel gehad. In juli 1940 had hij zijn zaak op Hoogstraat 189, tegenover waar nu de HEMA is gevestigd. De bakkerij was in de Havenstraat in een pakhuis van De Zeeuw en daar werden ook de Wilhelmentjes gebakken. Het bewuste koekje was overigens géén eigen recept van de heer Boer, want het werd in alle winkels verkocht. Het was door zijn lichte gewicht een voordelig koekje, waarvan er veel in een half pond gingen en het werd daarom ook véél verkocht. Een half pond margarine Wilhelmentjes koste toen 27½ cent en die met roomboter waren gebakken 40 cent per half pond.

Maar nu terug naar juli 1940, want het plaatsen van zo'n advertentie kon toen natuurlijk niet ongestraft blijven.

Tegenwoordig moet men een te plaatsen advertentie zélf bij de drukker brengen, maar in die tijd was er een medewerker van de firma Verboom die de winkeliers langs ging om de advertenties op te halen. Zo ook bij bakker Boer, die zijn advertentie in een gesloten enveloppe meegaf. Als de ophaler had geweten wat er in de enveloppe zat dan had hij die waarschijnlijk nooit meegenomen, want de man was toevallig lid van de N.S.B.!

De drukker moet het vast een goeie gevonden hebben, want hij deed er nog een schepje bovenop door vlak onder de advertentie van Boer een reclame van de firma Verhoef uit de Eendrachtstraat te plaatsen die begon met "Laat ie fijn zijn..".

De drukkerij heeft de gevolgen wat al te licht opgevat, want het blad mocht daarna niet meer verschijnen. Drukkerij Dorsman heeft de uitgave van een advertentieblad later voortgezet.

De reacties op de reclame van bakker Boer waren er al gauw. De eerste klanten kwamen binnen en zeiden tegen mevrouw Boer "Leuk, jo, zo'n advertentie", waarop mevrouw Boer moest antwoorden dat ze nergens van wist. Haar man werd door haar op het matje geroepen: "wat heb je nou toch weer gedaan!".

Natuurlijk bleven de reacties van hogerhand ook niet uit. Het was voor bepaalde mensen moeilijk te verkroppen dat het elke dag zwart van de mensen zag bij de bakkerij en toen op een gegeven moment de zusters van het Coolsingel Ziekenhuis in Rotterdam met oranje strikken op hun schorten naar Vlaardingen kwamen en toen ook nog héél demonstratief de koekjes voor de deur stonden op te eten, tóen was de maat vol. Er werd een klacht ingediend bij de Siecherheids Polizei te Rotterdam en de heer Boer moest daar verschijnen. Hij werd daar uitgekafferd door een Hollan-

der en hem werd gezegd zoiets nooit meer te doen. "Maar er is toch niks aan de hand", zei Boer, "ik maak alleen maar reclame voor koekjes". De man had kennelijk weinig smaak, want hij beweerde dat die koekjes nooit eerder waren gebakken. Maar Boer zei dat elke Vlaardingse bakker ze bakte en dat hij alleen een nieuw soort had gemaakt. Boer werd nog eens goed op zijn nummer gezet en bij herhaling zou hij "ingesperd" worden. 'Zo', dacht onze bakker, 'daar kom ik goed van af'. Maar bij thuiskomst stonden er N.S.B-ers te wachten die gedacht hadden dat hij wel ingerekend zou worden, maar dat viel dus tegen en zij dienden een nieuwe klacht in, ditmaal in Den Haag.

Drie weken later werd Boer uit zijn bakkerij geroepen want politiecommissaris Kramer en drie Duitse officieren waren in de winkel. Door één van de Duitser werd een formulier voorgelezen waarin stond dat de winkel een week dicht moest. Boer sputterde natuurlijk tegen, zeggende dat hij in Rotterdam was vrijgesproken mits hij het niet meer zou doen. Het antwoord was "muil houden" en "sluiten". Dus hing de bakker een brief aan de deur dat hij op last van de Duitse overheid moest sluiten, maar daar namen de heren geen genoegen mee. Het papier moest van de deur en zijn sleutels moest hij inleveren. Natuurlijk hield Boer zelf een tweede sleutel, zodat hij er toch in kon. De bedreigingen van de zijde van de N.S.B. waren inmiddels niet opgehouden, ze zouden hem wel krijgen. Tevens kreeg hij nog een bekeuring van 25 gulden omdat hij in de bakkerij was. Nu kwamen er nogal wat Duitsers in de winkel om chocola te kopen, ("want", zegt Boer, "die lui snapten toch niet waar het over ging") en zo legde hij elke keer een gulden op de prijs en haalde zijn 25 gulden weer terug.

De klandizie werd steeds beter. Uit het gehele land kwamen brieven (van bijvoorbeeld Ds Van den Bos, die in

de gevangenis is gestorven) en bestellingen voor Wilhelmpjes. Dus werden er oranje etiketten gedrukt met het opschrift "Hier worden de echte Vlaardingse Wilhelmpjes gebakken", en zo werden de koekjes naar alle delen van het land gestuurd totdat de posterijen Boer verzochten daar mee te stoppen want er zouden moeilijkheden van komen. Maar de bakker wist van geen ophouden en wilde een nieuwe advertentie plaatsen met de tekst: "Wat halen we vandaag bij Boer ?". Drukker Dorsman durfde het echter niet aan en vroeg of hij nou geen gewone advertentie kon verzinnen. "Natuurlijk wel. Maar ik maak ze om te verkopen".

Toch werd het allemaal wat rustiger rond het Wilhelmentje. De grondstoffen raakten op en de mensen brachten dan zelf wel bloem, suiker en boter en kregen dan naar evenredigheid koekjes terug. Maar ook dat werd minder. Het laatste jaar van de oorlog was de winkel gesloten. Na de oorlog is de heer Boer weer verder gegaan en heeft hij zijn zaak tot 1960 gedreven.

Aan het eind van het gesprek vroeg ik hoe hij zo iets kon doen. Het was toch eigenlijk veel te gevaarlijk ? Het antwoord was kort: ten eerste waren het mijn vrienden niet, ten tweede wilde ik reclame maken en ten derde wilde ik eens kijken hoever ik kon gaan.

Toen ik weer naar huis ging kreeg ik een zakje heerlijke eigen gebakken Wilhelmpjes mee.

En ik kan u verzekeren: ze smaakten fijn
Dus gaat u nu met snelle loop
Het Willemientje is nog steeds te koop:
"Laat ie fijn zijn!

Wout den Breems.

DE MOEILIJKE JAREN 1940 - 1945.

Door P.de Goede.

Zij die het hebben meegemaakt weten van die moeilijke jaren. Een verhaal, vele malen beschreven en doorverteld. Nu het duivelse beest van toen hier en daar weer de kop op steekt krijgt het nieuwe betekenis. Een verhaal van verraad en geweld, dood en verderf, tekort en honger. Een verhaal van verzet en moed, van offers en van de gewone dagelijkse menselijke wederwaardigheden, met de glimlach van de humor en niet verwachte verdrietigheden die nooit worden uitgewist en blijven oplichten tussen de donkere herinnering.

10 mei 1940. Een stralende meimorgen. De wekker op het nachtkastje wijst even over vieren. Slaperig onderga je de vreemde onrust. Het gebrom van zware motoren. Het knetteren van het afweergeschut en het ratelen van machiniegeweren. Je springt het bed uit en doet de slaapkamer-ramen open. Er vertoont zich een nog nooit gezien beeld: tegen de helder blauwe lucht steken een niet te tellen aantal vliegtuigen af en bij honderdtallen zakken parachutisten naar beneden. Een tweestaartig Nederlands vliegtuig scheert brandend over het dak. Even later boort het zich in een olietank van de Matex. De proloog van een zwarte nacht die vijf jaar zou gaan duren. Dan volgen vijf spannende dagen. Rotterdam brandt. Het Nederlandse leger capituleert. Bezetters marcheren met machtsvertoon door de straten. Hulp van bevriende naties blijft uit. Het verraad triomfeert! Een zwarte nacht nam een aanvang!

Onzekerheid ging over in gewenning. Men paste zich aan de

omstandigheden aan. Gesprekken werden gefluisterd. Leven zonder vrijheid moest wennen. Het werk werd hervat.

Er werd gehamsterd en er werden maatregelen genomen om het zo lang mogelijk uit te kunnen houden, zowel privé als zakelijk. Na enkele weken bleek wat de bezetter van plan was. Waaronder het vorderen van voorraden van voor hen waardevolle produkten.

In ons schildersbedrijf duurde het even voor dat het ritme van alle dag terugkeerde. Eén ding stond vast: de voorraden in de werkplaats, lijnolie, terpentijn, lakken en glas, moesten naar een veiliger plaats worden gebracht. In het donker van de avond brachten wij het glas over naar het alkoof achter de woonkamer. Het werd een dikke stapel, die de vloer deed kraken. Waardevolle verven werden opgeborgen in onzichtbare kasten. Even vergelijken: lijnolie 10 cent per liter, lakken van eerste kwaliteit 32 cent per kilo, glas naar grootte van 50 cent tot 90 cent per meter! Nú wordt lijnolie door de schilder niet meer gebruikt. Lakken kosten nu zo'n 15 tot 25 gulden per liter!

Onze direkte kennismaking met de bezetter had een komische inslag. Aan de Galgkade schilderden wij een grote directiekeet. Ze werd door de bezetter in beslag genomen want er zou een groep van het afweergeschut in worden gehuisvest. Of wij maar voort wilden maken met de afwerking. De vloeren en de banken met vloerlak, een lak die niet met lijnolie mocht worden verdund want dan bleef het kleven. Enkele dagen nadat het werk was opgeleverd werd ik bij de Ortscommandant ontboden: of ik maar naar de directiekeet wilde komen. Daar kreeg ik op dreigende toon te horen dat ik een saboteur was! Hij beval zijn soldaten zich met hun achterwerk naar mij toe te draaien.

Ze hadden op hun groengrijze uniformen allen roodbruine

billen, terwijl het pluis van de broeken aan de banken kleefde. Voor deze sabotagedaad zou ik "ingespert" worden maar na veel praten liep het met een sisser af. Aan de werkplaats vroeg ik mijn jongens of zij lijnolie in de lak hadden gedaan, maar ze wisten van de prins geen kwaad... zeiden ze. Maar voor mij stond vast dat ze het wél hadden gedaan en heel veel later bleek dat ook zo te zijn. De soldaten moesten wel een andere broek aantrekken.

In de loop van 1940 werd het moeilijker. Een jonge gezelschap, Sjaak van der Ende, werd gevangen genomen. Hij behoorde tot de eerste groep "Geuzen" die later gefusilleerd is op de Waalsdorpervlakte.

In februari 1941, toen ik vroeger dan gewoonlijk wegens griep naar huis ging voor het middageten, stonden er een politieagent en een Duitse soldaat voor de deur. Ik moest mee naar het bureau. Was het luisteren naar de Engelse zender verraden? Pas later bleek waarom het richting Oranjehotel ging (de gevangenis in Scheveningen). Vanuit het politiebureau op de Markt werd ik met een dertigtal anderen in een legerauto met bewaking, naar Scheveningen vervoerd. De poorten van de gevangenis zwaaiden open en op het plein werden wij uit de auto gejaagd. Alle bezittingen werden ons afgenomen. Daarna stonden we drie uur in een koude gang, waar ik de groep Vlaardingse geuzen voor het laatst heb gezien. In gedachten zie ik Arie Kop bij de herkenning zijn vuist ballen, met het gebaar: 'laat je niet op je kop zitten'. Zij kwamen terug van het eerste verhoor. Even later sloeg de celdeur achter mij dicht. Een vreemde gewaarwording als je in je vrijheid wordt beknut. Je inspekteert het hok, dat voorlopig je onderkomen is. Je hoort stemmen in de cel naast je en zoekt contact door hard te spreken. Het waren twee joden,

die geen hoop meer hadden dat ze ooit vrij zouden komen. Maar weet je veel, dat door het kleine gaatje in de celdeur soldaten gluren. De deur openen en zeggen "wat zeg je daar allemaal", en voordat je het weet heb je een kaakslag te pakken. Dan welt het verzet in je op en je wil een klap teruggeven. Maar je verstand zegt: 'man dat verlies je altijd' en je laat je arm zakken.

Twee weken later verhoor op het Binnenhof. Tegenover je een S.S.-officier. Dan blijkt hoe belachelijk het is. De Geus Arie Kop was colporteur van het weekblad "Margriet" en mijn vrouw las dat blad. Bij de huiszoeking bij Kop hadden ze lijsten met namen gevonden van zijn klanten, waaronder ook mijn naam.

Met een grijns bleef de S.S.-er mij aankijken en onder-vragen. Op elk woord wat ik zei was zijn commentaar "Je liegt". Nu zag ik er mogelijk wat onheilspellend uit want de helft van mijn gezicht was geschoren met een scheermes dat langs de cellen ging. Ik had mij voordien nooit zelf geschoren, zodat het al spoedig een bloedbad werd en ik er maar mee ophield. De winst die ik er aan overhield was een sigaar die ik op zijn bureau zag liggen. Dan terug naar de cel, waar je de tijd trachtte te doden met de vreemdste zaken: de stenen van de wanden tellen en met de graten van stokvis op de uitklaptafel figuren maken. Om door het bovenlicht te kunnen kijken zette je het w.c.-tonnetje op diezelfde tafel en ging daar zwieberend bovenop staan.

Om de andere avond je onderbroek en je hemd wassen in een plasje water. De kloptaal geleerd van de bureu. De A was één de Z zesentwintig tikken. 's Avonds als het stil was op de gangen luisteren naar de gesprekken van cel tot cel. Waar je dominee Van den Bos hoorde roepen dat hij de beste Advocaat had. Je hoorde het gillen en kermen van celgenoten die werden afgerost om iets dat verboden was.

En elke morgen de hielelikkers van de bezetter aan je celdeur met hun opmerkingen, N.S.B-ers, die hand en spandiensten verrichtten in de gevangenis. Op 2 maart je kleine zoon van vijf jarig. In een stuk closetpapier met een tussen de groeven van de vloertegels gevonden spijker zijn naam en datum geprikt en 's avonds over het 25 watt lampje gehangen, met weemoedige feestgedachten.

Dan, plotseling, op een zaterdagmorgen vrijgelaten. Je kijkt verwonderd naar de lucht en de zon. Thuis ontvangst met tranen en bloemen. Een waarschuwing om de gordijnen dicht te doen vanwege het gevaar van nieuwe agressie. Het klinkt gek, maar toch ben ik achteraf blij dat ik meemaakte. Het geeft inzicht in een andere wereld. Hoewel je toch van slag bent. Aan de winkel stond een groentewagen die de komende zaterdag klaar moest staan voor de groenteman. Dus moest er gewerkt worden. Drie dagen heb ik er aan gewerkt zonder dat er iets uit mijn handen kwam, maar hij móest klaar, dus aanpakken. En dan blijkt dat werken een goede medicijn is om te doen vergeten. En wij moesten verder. De verf was op de bon en door gebrek aan goede harsen van slechte kwaliteit. Op den duur was er weinig werk, behalve dan voor een zwarthandelaar die over geld beschikte. Bij tussenpozen vielen er bommen die de ruiten in de wijde omgeving deden springen. Op een midzomerdag was het weer zo. Dringende telefoontjes voor glasreparatie. Ik op de fiets erheen om de maten te nemen. In mijn overall. In mijn jasje zat mijn persoonsbewijs. Laat er nu persoonsbewijscontrole zijn! Onder de Visbank stond een dikke politiemann die ik bij name kende. 'Stop', was zijn gebaar. 'Persoonsbewijs'. Ik legde de man uit dat ik in de haast om te helpen was vergeten om het bij me te steken. 'Boete van een rijksdaalder'. "Maar u kent mij toch", was mijn antwoord, "ik zat

jongstleden zondag tegenover u aan het Avondmaal!". Waar angst mensen toe brengt. De boete ging door en dan moet je wel even wat weg slikken!

Gelukkig waren er ook andere momenten. Voor een bloemenhandelaar die geen plateel en ceramiek meer kon bekomen, decoreerden wij met plastic en goud gewone aarden bloempotten. Als imitatie niet onaardig. De bloemenman rookte niet en als ik een nieuwe zending potten bracht dan bood hij stevast zijn rookbon aan met de woorden "ze zijn wel weer duurder". Het toeval wilde dan dat ook het materiaal voor de potten diezelfde week óók weer duurder was geworden en zo bleef de zaak in evenwicht.

Een ander verhaal is dat van de boer. Om thuis mijn portie eten voor de zoon en zijn vriendjes te laten, zocht ik werk bij de boeren. Zij hadden altijd wel iets eetbaars. De boer was aan het verbouwen en dat kon er nu af want zijn prijzen waren goed. Hij had een vrouw en acht kinderen en een oude opa. Toen ik arriveerde voor het schilderwerk zat ik als nummer 16 aan tafel. De metselaar, de stukadoor en de timmerman hadden al een plaats. Als de vrouw 's middags het eten opschepte begon ze bij haar man en daalde af tot nummer 16. Die kreeg ongeveer een tiende deel van de boer. Men zag de bergen op de borden steeds lagers worden. Met als resultaat dat de schilder om vijf uur barstte van de honger. De twee maal een stukje spek in de zes weken kon dat niet verhelpen, met daarbij de trots om te vragen.

De afspraak was dat ik het werk voor gewone vóóroorlogse prijs zou uitvoeren, met dan als beloning een kaasje, die de boer in behoorlijke hoeveelheden maakte. Toen het werk klaar was vroeg de boer bij het afscheid om de rekening. "Dat loopt niet weg", zei de schilder, "geeft u mij maar het kaasje mee, dan kan ik ze thuis verrassen". Hij gaf

het mij... maar ik moest wel dik betalen... en dat is de enige keer geworden dat ik de lijnolie zwart heb verrekend!

Even bitter was het als moeder de vrouw de gehele dag op sjouw was geweest om wat eetbaars op te scharrelen en de liter melk door een door-en-door Vlaardingse rechercheur werd afgepakt.

Je probeerde op allerlei manieren aan eten te komen en ook aan andere zaken die het leven leefbaar maken. Zoals bijvoorbeeld electriciteit. Wij woonden naast een bakker die stroom kreeg toegewezen. De hoofdkabel stak een heel klein beetje uit de zijmuur. Op een regenachtige avond een trapje erbij gezet, de stofzuigerslang met knijpers van de kerstboom aan de kabel gepikt en stroom had je. Toch heeft het mij bij de eerste keer haast mijn hachje gekost. Ik had de mazzel op een houten trap te staan, anders was er mogelijk een vetvlek overgebleven.

De stroom voedde een oude elektrische kachel, waarop de oude bruine bonen werden gaar gekookt, ook met het risico van ongelukken. Op een andere keer had ik net de boel weer klaar gezet om af te tappen, toen er op de poortdeur werd gebonst. Eerst alles haastig weggeborgen en toen pas open gedaan. Wie stond daar ? Een inspecteur van politie die bij de bakker om wat extra brood kwam.

Een heel andere belevenis was de nachtdienst van de luchtbescherming in het oude ziekenhuis aan de Hofsingel. Van 's avonds zeven tot 's morgens zes. Elke nacht een clubje van vier man. Uw schrijver is de enige van hen die nog in leven is. Er waren shagrokers bij, maar ze hadden niets om te roken. Maar ook de directrice was een shagrookster en van haar praatte ik haar tabaksdoos los en konden de mannen vooruit. Vaak was de doos tegen de

Reünie van de leden van de
luchtbeschermingsgroep Hofsingelziekenhuis in 1945.
Vooraan, 5e van links, mej.Zelle, directrice van
het ziekenhuis. 7e van links vooraan: P.de Goede.

morgen zo goed als leeg. Dan haalde ik de tabak naar boven, om het toch nog wat te doen lijken eer ik de doos terug gaf.

Ondanks luchtalarm en andere narigheid hebben wij er heel wat afgelachen. Wij voerden toneelstukken op in de operatiekamer, gekleed in witte jassen van de doktoren die daar hingen. Er was maar één gevaar: de kamer had maar één ingang. Soms sloop de directrice op kousevoeten in de nacht rond om de zaak te controleren en dán was het oppassen geblazen.

In het laatst van 1944 waren er officieren in het ziekenhuis ingekwartierd. Of het kwam omdat de zusters het vertikten de schoenen van de heren te poetsen, in opdracht van de directrice overigens, kwamen de heren nogal eens flink aangeschoten hun bed opzoeken. Op een nacht was er één zover weg dat hij in zijn onderbroek de hal in kwam en de bloemen die op de gangen stonden in de ziekenkamers begon te smijten, onderwijl brallend vloekend. In haar angst vluchtte een nachtzuster naar onze kamer. Ze was totaal van streek. Als verantwoordelijke belde ik de politie. En die leer je dan van haar goede kant kennen. Ze waren er binnen enkele minuten en de zaak werd kundig opgelost. Wat mij echter nog dwars zit is, toen kort na de oorlog de luchtbeschermers van het ziekenhuis in een afscheidsvergadering bij elkaar waren, de directrice mij verweet eigenmachtig te hebben gehandeld in die bewuste nacht.

Het straatbeeld werd er niet vrolijker op. Door honger vermagerde mensen, lege etalages en in onze omgeving het afschieten van de beruchte VI's. Op een keer explodeerde zo'n ding voortijdig, met het gevolg dat in één van de stadswijken heel wat glas stuk ging. Telefoontjes om hulp en reparatie. Maar inmiddels was de glasstapel in de al-

koof gedund tot zegge nog één grote ruit en die zouden we voor ons zelf bewaren. Je kon immers niet weten, wij waren niet beter dan de anderen. De smeekbede van een vrouw om glas in de kamer van haar twee weken oude baby, deden mijn vrouw en ik besluiten om het maar te wagen. Daar ging dus de laatste van de stapel. En dan is het of je de duivel hoort schateren als de andere morgen de melkman zijn fiets wat onhandig neerzet, zodat hij door het tot dan toe gespaarde raam kletterde! En het is bittere rijst als je dan bij een kollega met moeite en voor een zwarte prijs een ruit kan bekomen.

Nog een story. Een jonge duitse soldaat had ontdekt dat wij verf verkochten. Steevast kwam hij op zondagmiddag om verf. Het was een aardige jongen. Hij zou gaan trouwen en spaarde nu verf om zijn huis op te knappen. Van de goede lakken waarmee wij onze klanten trachtten te helpen kreeg hij niets. Maar hij was dik tevreden met de surrogaatverven. Op een dag kwam hij zijn laatste portie halen want de volgende dag ging hij naar de heimat. Maar hij had pech: zijn trein werd gebombardeerd en van de verf en van hem zelf is niets aangekomen. Verdrietigheden, zelfs voor een bezetter.

Maar laat ik ophouden. Het waren wederwaardigheden die ver stonden van de inzet van de zeer velen wier leven er mee gemoeid was. De glimlachjes en kleine verdrietigheden die niet raakten aan het grote verdriet dat velen is overkomen. De duizenden die hun leven gaven voor de zaak van de vrijheid. Het zijn wat facetten van het kleinmenselijke onder de mensen. Privébelevenissen uit een donkere tijd. Met als sluitstuk de zondagmiddag toen boven onze stad de Zweedse vliegtuigen met voedsel verschenen. Een teken dat de vrijheid nabij kwam!

Verwonderd kijk je achterom, dat je er zo goed als onbe-

schadigd doorkwam. Met in gedachten dat het beest niet opnieuw mag toeslaan. In het weten dat jouw verhaal wat kale bladzijden zijn in het boek dat anderen met hun bloed hebben geschreven. Naar hen gaan onze gedachten.

Oranjehotel.
februari 1941.

Als de avond daalt in het gevang
en het stil wordt op de gangen,
klinkt uit een cel zacht psalmgezing
met een ondertoon van zwanenzangen.

Als de schemer komt in de cel
gaan de grauwe muren spreken,
codepraat over wee en wel
dat de eenzaamheid moet breken.

Ze hebben elkaar nooit ontmoet,
muren hebben hier geen ramen.
Ze worden door de hoop gevoed,
kennen slechts elkanders namen.
Kloppen door de muren hoop en moed,
de psalmzanger zingt het "Amen".

**Duitschland
wint voor
Europa
op alle
fronten**

V

*Duitschland
wint!*

V

*Duitschland
wint!*

DUITSLAND WINT.

Door M.den Admirant.

V is Victorie want Duitsland wint. Wanneer ik terugdenk aan de bezettingstijd, zie ik die leus weer vóór me. Ze was gekladderd op een muur in de Willem Beukelsznstraat, niet ver van ons huis. Uniek was de slogan allerminst. Sinds juli 1941 kwam je deze propagandaleus in enkele varianten overal tegen: in de kranten, op aanplakbiljetten en spandoeken, of gekalkt op muren en trottoirs. V = Victorie = Duitsland wint voor Europa op alle fronten.

Op een kwade dag prijkte ze in grote zwarte letters ook op die muur in de Willem Beukelsznstraat. Wie de leus daar had aangebracht, was voor ons geen vraag. Vlakbij woonden lieden die hun sympathie voor de "nieuwe orde" niet verborgen hielden. Of ze veel plezier van hun graf-fito beleefden? Misschien nog wel in 1942, toen de Duitsers zowel aan het Oostfront als in Noord-Afrika successen boekten. Maar nadat in 1943 de kans ten gunste van de geallieerden was gekeerd, kregen de pro-Duitse kladde-raars vermoedelijk spijt van hun werk.

Een feit is, (maar dat hebben ze zelf nooit geweten), dat één van de dochters des huizes mede door de "muurschildering" een baantje als dienstmeisje misliep. Ze had naar aanleiding van een advertentie ergens haar diensten aangeboden. De mevrouw die een hulpje zocht, kwam bij ons informeren of het waar was dat de jongedame tot een "fout" gezin behoorde. "Lees maar eens wat er op de muur staat", zei mijn vader. Toen wist mevrouw al genoeg.

Kort na de Bevrijding werden verwoede pogingen gedaan, de leus uit te wissen. Zonder succes overigens; de verf liet zich niet zo gemakkelijk verwijderen.

Onlangs ging ik eens een kijkje nemen in de buurt waar ik vroeger woonde. De muur zag er nu netjes uit. Op het eerste gezicht was er van de leus niets meer te zien. Toen ik echter wat scherper keek, kon ik toch nog enkele woorden onderscheiden. Niet het begin, maar het slot van de leus:..... Duitsland wint.

Het was een vreemde gewaarwording, veertig jaar na dato.

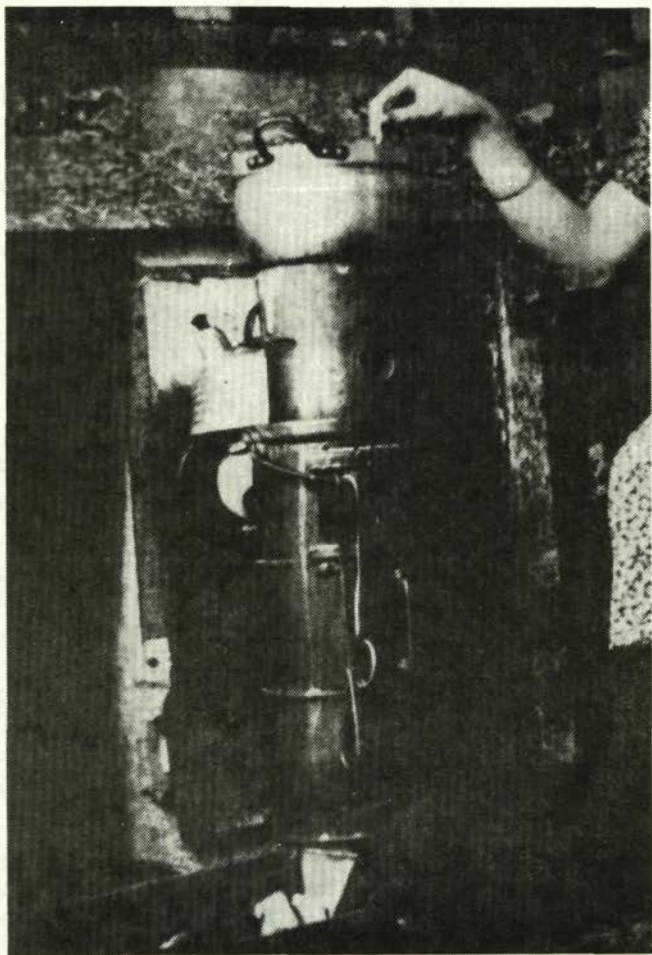

OORLOGSJAREN 1940-1945.

Door A.A.Hoogewerff-Paauw.

Herinneringen ophalen over de jaren 1940-'45 is niet moeilijk. Wie vergeet die mooie meimorgen toen de oorlog over ons losbarstte ?

Ik was 19 jaar en verloofd met Rien, nu mijn echtgenoot. Mijn ouders waren niet meer zo jong. En ofschoon vader 10 jaar ouder was dan moeder werkte hij nog hard in zijn smederij in de Ridderstraat: Paauw de kachelsmid. Wie kende hem niet ? Vlaardingen was toen nog niet zo groot. De tweedehands kachels en fornuizen gingen dan ook gretig van de hand, want kolen waren er toen genoeg. Moeder, die altijd hard meewerkte en naaide, kreeg reuma en zó, dat ze op het laatst in een invalidewagen moest zitten en ik als jongste dochter haar verzorgde. Dat was heel gewoon en je deed dat met liefde. Maar in de vijf oorlogsjaren was dit wel een hele zorg en angst, zo ook die 10e mei. Ik wist niet hoe snel we moeder in haar wagentje moesten tillen en de gang op. De mogelijkheid bestond dat we onmiddellijk moesten vluchten, ja zelfs de ondersteek (po) werd meegenomen. Gelukkig konden we in ons huis blijven, maar bij ieder luchtalarm zat moeder ingepakt in de gang. En pa ging gewoon naar zijn werkplaats. Ikzelf was vijf dagen en nachten niet uit de kleren geweest en aan eten of drinken dacht ik niet meer. Eerst zei vader: "je doet net of ze hier zomaar bommen zullen gooien, dat doen ze niet op woonwijken". Maar na het bombardement op Rotterdam veranderde hij wel van gedachten! Een vriendin van ons uit Rotterdam kwam bij ons om petroleum, zij was alles kwijt geraakt. Tijdens het bombardement was zij bij haar zoon aan de rand van de stad en bij haar terugkeer

Een noodkacheltje in werking.

vond ze niets meer terug van haar huis. Aan de overkant van de Maas, bij Pernis, waren er wel bommen gevallen en gedurende een paar dagen zagen we niets als rook in de verte daar vandaan komen als we aan de achterkant van ons huis stonden, aan de Nieuwelaan.

Al spoedig was alles op de bon. Ook het materiaal waar pa mee moest werken ging op de bon. Hij was gelukkig altijd een flinke afnemer geweest, zodoende kreeg hij toewijzing naar zijn vroegere afname. Vele kachels werden niet meer gerepareerd daar er op het laatst géén kolen meer verkrijgbaar waren. Hij maakte toen "nood" kacheltjes van dik plaatijzer. Hij heeft er heel wat gemaakt, niet voor geld want daar kon je niet veel mee doen, maar er werd geruild voor eten en dat gelukte soms wel. En anders gaf hij het gewoon weg als hij wist dat het een uitkomst was vooral voor gezinnen met kinderen. Dat kacheltje zette je op de gewone kachel, want er moest veel trek in zitten. Er konden alleen heel kleine houtjes in. Hout was inmiddels ook schaarser geworden, zodat de mensen hun kastplanken en bedsteedeuren (die waren er nog veel) kapot hakten om toch maar te kunnen stoken om nog het schaarse eten te kunnen koken. Gas was er maar twee maal per dag gedurende één uur. Het duurde dan ook wel even voordat je een kopje koffie dronk. "Pitto" heette de koffie, dat waren gebrande molbonen. Wij waren toen nog zo gelukkig een busje "Buisman" in ons bezit te hebben en een lepeltje daarvan bij die koffie maakte het nog een beetje drinkbaar. Thee werd gemaakt van bruine tabletjes waarvan niemand wist waar die van gemaakt waren en die naar niks smaakten.

Maar wat ik reeds vertelde: de kacheltjes waren onmisbaar. Met dat ruilen hebben we heel wat beleefd. Er was niet veel te ruilen, maar bij een boer of een bedrijf was

het nog wel eens de moeite waard. Voor twee eieren of een ons boter of een bon voor dit of dat was de ruil voor een kacheltje. Op een keer kregen wij een kip in een zak, die nog geslacht moest worden. De kip kon niet meer lopen. Nadat hij geslacht was zag hij helemaal blauw en stonk vreselijk. Toen we haar terugbrachten zei de boer: "je denkt toch niet dat ik gezonde kippen weggeef!". Maar intussen had hij wel ons kacheltje en wij geen kip.

Vader was er op een moment in geslaagd voor één kacheltje gedurende vier weken twee maal per week een liter melk te krijgen. Dat was niet gek. Bij boer Roest in het Westnieuwland, tegenover de Ridderstraat, een boerderij met koeien op stal en een hooiberg op de deel, ging ik twee maal per week 's morgens om 6 uur een liter melk halen. Als de spertijd voorbij was ging ik met een dikke jas, waaronder mijn pyama, met rubberlaarzen aan op pad in de pikke donker en de bittere kou. Het enige licht was mijn knijpkat. Zo kwam ik op een morgen door de poort binnen en in de boet stond de boer met tussen zijn knieën een konijn, die op dat moment een afgrijselijke gil gaf. Ik wist niet dat konijnen zo konden gillen. Achteraf dacht ik dat het mes van de boer te bot was geweest.

Toen er razzia's kwamen kregen wij vier onderduikers. Bij oude mensen zouden ze niet zo gauw zoeken. Dat was Rien (nu mijn man) en een zoon en twee schoonzons van mijn broer. Het was een krappe bedoening, want we hadden alleen een kamer over achter de keuken, waar de bloemen van de vorst op de ramen stonden. De mogelijkheid bestond daar om onder de grond te kruipen indien dat nodig was. Gelukkig zijn we er goed doorgekomen. Als er visite kwam moesten ze alle vier naar die kamer en wachten tot eindelijk de kust vrij was. Als het te lang duurde riepen ze: "Gaan ze nog niet weg ?" Ik riep dan terug "kruip

maar lekker onder de dekens en ga slapen". Gelukkig heeft niemand al die weken er iets van gemerkt dat ze bij ons waren, zelfs de burens niet.

Op een avond werd er na 8 uur, als iedereen binnen moest blijven, tot onze schrik gebeld. Mijn moeder zat voor te lezen, wat ze veel deed, bij een lichtje van een 1-pits petroleumstel. Eén van de jongens zat steeds met een haaknaald de pit af te strijken, omdat door de slechte olie de pit steeds aankoekte. Maar afijn, die avond werd er gebeld en nadat iedereen in de achterkamer was weggevlucht keek ik door het voordeurraampje. Het was gelukkig de buurman van boven die een praatje kwam maken. Hoe ik op de gedachte kwam dat ik mijn moeder in bad deed, weet ik niet meer, maar ik heb de buurman niet binnen gelaten. Na de oorlog heb ik geïnformeerd of ze hadden gemerkt dat wij onderduikers in huis hadden, maar dat was niet het geval. Hij heeft het toen wel vreemd gevonden dat ik die avond bij een nachtpitje mijn moeder in bad aan het wassen was.

Wat betreft de olie, dat doet mij denken aan Rien, die goed voor ons zorgde. Hij ruilde het één voor het ander. Zo stond hij soms een hele middag zijn armen lam te draaien voor lijnzaadolie. Op een keer kreeg hij zes flessen wijn voor zeep en die wilde hij vervolgens weer ruilen voor tarwe en bonen. Eén fles wijn hield hij voor zichzelf om zich te tracteren. Iedere avond zou hij een glas nemen. De eerste avond, na het eerste glas geproefd te hebben, bleek het dat men de flessen eerst voor petroleum gebruikt had en daarna met wijn gevuld had. Dat was niet best. Maar er waren ergere dingen.

Ieder dag kreeg men wat eten van de gaarkeuken en als het soep was (enkel water zonder vet en wat erwten fijn

gekookt of erwtenmeel) dan leek het in de verste verte niet op de hollandse erwtensoep.

Onze schillenboer (tijdens de laatste twee jaren was ook hij er niet meer, want toen aten we de aardappelen mét schil) kreeg hongeroedeem (je buik en benen werden dan erg dik). Hij is op straat in elkaar gezakt en overleden.

Tijdens de oorlog werd er toch nog gezongen. "Orpheus", het mannenkoor van Vlaardingen, had Jos Vranken en later Piet Struik als dirigent. Mijn broer, die geen week oversloeg van de repetitie, was voorzitter en reeds 30 jaar lid. Wekelijks liet mijn broer Piet Struik, die in Rotterdam woonde, met de politieauto halen. Mijn broer werkte namelijk bij de rivierpolitie, "opper" noemden ze hem.

Mijn schoonouders hebben nog inkwartiering gehad van een Duitse soldaat. Gelukkig heeft dat niet lang geduurd. De soldaat vond het zelf ook niet prettig zo lang van huis te moeten zijn en toonde foto's van vrouw en kinderen. Van te voren was hij aangekondigd en op een dag arriveerde hij. Voeten vegen deed hij netjes na aanwijzing van mijn schoonmoeder. Hij bracht een worst mee en gaf die aan mijn schoonmoeder. Maar de volgende dag vroeg hij die weer terug want het bleek dat de worst alleen maar bewaárd moest worden. Maar... de worst was inmiddels opgepeuzeld en smaakte overheerlijk. Mijn schoonmoeder deed net of ze geen Duits verstond en het niet begrepen had. Gelukkig had ze nog kippen in de ren lopen en met een paar vlug gebakken eieren nam hij ook genoeg.

Als Rien weer meel meebracht bakte ik zelf brood. Of eigenlijk maakte ik het deeg klaar in het bakblik en mocht ik het bij bakker Kuil op de Waal brengen om het te

laten bakken. Als mijn zwager Jan er was dan legde hij het brood voor de spiegel en maakte de grap 'en nu hebben wij er twee'. Soms kookte ik in een trommeltje roggebrood. Het trommeltje werd dan in een pan met heet water gedaan, net zo lang tot het gaar was. Als er dan ook nog boter was op dat moment dan leek het net een gebakje, die rogge met boter. Mijn zwager Jan werkte in Schiedam. Toen er in 1945 nog een dochter werd geboren vroeg zijn baas of hij een zakje wilde meebrengen. Hij dacht wat aardappelen te krijgen omdat Corrie was geboren. Maar o schrik, er zaten suikerbieten in. Dat was geen verrassing want dáárvan at hij 30 kilo per week en dat vertelde hij ook aan zijn baas. Maar het antwoord van de baas was: "God zegent ook suikerbieten". Jan zei daarop "eet u dan die gezegende suikerbieten en geef mij die ongezegende aardappelen". Toen de oorlog voorbij was, moest Jan twee balen erwten en bonen in de ketel gooien om te verbranden. Was dat een Christen of een egoïst ?

De bevrijdingsdag was een feest voor iedereen. Zo weet ik nog dat ik 's avonds om elf uur aan de voordeur stond (ik had moeder reeds naar bed gebracht) toen ik alsmaar hoorde zingen. Ik werd meegetrokken door mijn vriendin Wijn die vlak bij ons woonde. Voorop liep bakker Van Tienen met een vlag en vrolijk van de jenever, die hij had bewaard voor de bevrijdingsdag. Zo hebben wij een uur gehost en gezongen. We voelden ons vrij en blij.

Bedelen om eten.

ENKELE PERSOONLIJKE HERINNERINGEN AAN 1940 - 1945.

Door E. van Witsenburg.

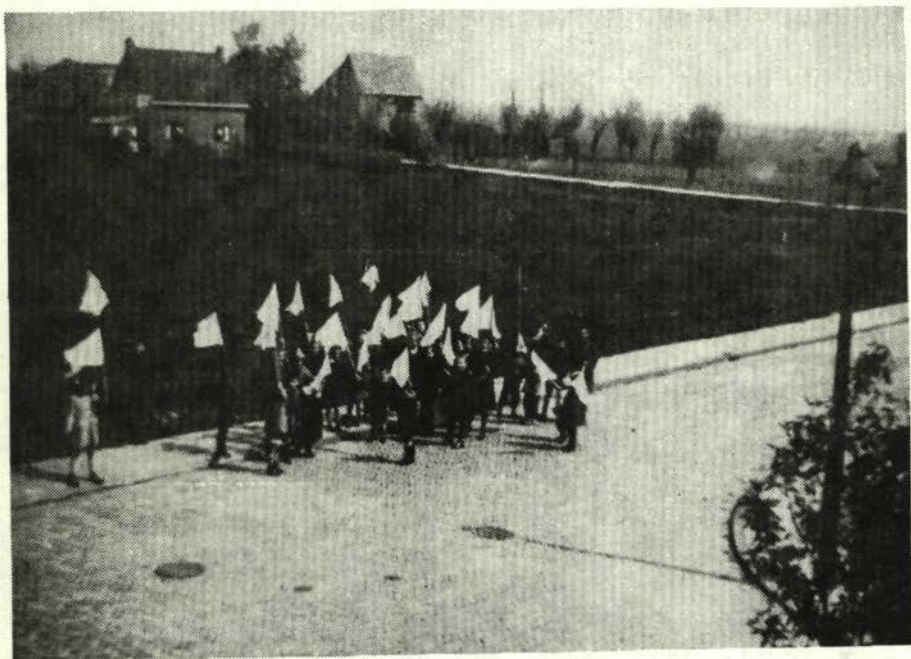
Over stelen gesproken...

Door mijn werk in het Hervormde Rusthuis aan de Emmastraat kwam ik in de oorlog ook bij enkele veeboeren om daar wat liters melk te halen voor de oudjes, bijvoorbeeld melk voor in het kopje koffiesurrogaat. Omdat ik erg mager was had een boerin medelijden met mij, maar ze zei "ik zou je wel bij mij willen laten eten, maar ik heb al 21 eters", onderduikers, waaronder ook joden. "Maar als je de moeite wilt nemen elke dag hierheen te fietsen dan kun je een bordje pap komen eten". Dat liet ik mij geen twee keer zeggen, want ik moest elke dag hard werken en kreeg niet voldoende eten. Maar nu dus elke dag een bordje pap eten op de deel!

Al gauw raakte ik bevriend met de boerin en op een dag vroeg ze of ik de boerderij eens wilde zien en daar had ik wel zin in. Toen we de boerderij ingingen stond er op de deel een teil met geschilde aardappelen in het water voor 21 mensen. Na de rondgang door de boerderij kwamen wij terug op de deel en ... verdwenen waren de aardappelen! Meegenomen door iemand die honger had en de boerin moest weer opnieuw beginnen met aardappels te schillen.

Nog zo'n geval.

Het personeel van het Rusthuis zat in de huiskamer te eten toen de huisbel weerklonk. Eén van de bewoners, die bel-dienst had, kwam zeggen dat er iemand kwam vragen of

Kinderen uit voormalig Vlaardinger-Ambacht
zwaaien met witte vlaggen (andere waren verboden)
een welkom toe aan de voedselvliegtuigen.

wij voor hem iets te eten hadden, iets wat wel meer gebeurde. De directrice probeerde altijd nog iets van het eten van bewoners en personeel te geven. Zo ook nu en dus ging er een bordje eten naar de vestibule waar hij aan een tafeltje kon zitten.

Nu was het zo dat de centrale verwarming niet meer kon branden. In de vrouwenzaal én in de eetzaal stond een kolenkachel, waarop ook wel eten gekookt werd. De bewoners deden hun middagslaapje in de vrouwenzaal, de eetzaal was dus verlaten. Voor de vleesbonnen die in die week geldig waren, had de directrice gehakt gekocht. Een grote bal stond in de eetzaal op de kolenkachel te braden. Het rook heerlijk in huis en dat rook natuurlijk ook die hongerige man. Toen wij dan ook na de maaltijd terug kwamen was én de man én de bal gehakt verdwenen! De pan met jus was achtergelaten. Wij stonden wel wat beteuterd naar die pan te kijken. Maar wie kon het de man kwalijk nemen? Honger is een scherp zwaard.

Nu nog iets anders.

Ik woonde bij mijn ouders in huis. Mijn moeder was ziek en had ook honger. Toch ben ik blij dat wij die hongerwinter nog met z'n drieën beleefd hebben, al was het dikwijls moeilijk. 's Avonds zat mijn moeder nog een poosje bij ons aan tafel, verder lag zij veel in bed.

Voor verlichting hadden wij een één-pits petroleumstelletje, maar er was ook geen petroleum meer. Mijn broer zorgde voor wat stookolie, maar dat was vuile olie, dus moest de pit telkens worden afgeschraapt. Katoen voor de pit was er trouwens ook niet en ter vervanging gebruikten we een aan repen geknipte oude viltten hoed.

Maar op 29 april 1945 kwamen de voedseldroppings. Ook wij

kregen een deel ervan. Mijn moeder lag in de bedstede toen wij een reepje chocolade aan haar gaven. Zij was zo blij dat de bevrijding aanstaande was. Zij lag te zwaaien met het reepje en zong "Oranje boven. Leve de Koningin"! Ook zei ze: "Nu krijg ik ook gauw een kopje échte thee". Maar helaas is zij op 16 mei 1945 overleden en heeft niet meer kunnen leven in een bevrijd Nederland.

HOE VLAARDINGEN DE BEVRIJDING BELEEFDE. ')

Door Matthijs A.Struijs.

Mijn persoonlijke herinneringen aan de bevrijding in 1945 zijn vrijwel nihil. Ik herinner mij een rood-wit-blaauwe kindervlag aan een oranje stok die, zorgvuldig onder een overjas verborgen, enkele dagen vóór de bevrijding ons huis werd binnengesmokkeld.

Ook de feesten in augustus 1945 gingen vrijwel onopgemerkt aan mij voorbij, omdat ik door ziekte enige maanden aan het bed was gekluisterd. Slechts een rondrit in een echte auto, bestuurd door een buurman, door de versierde straten was mij gegund, maar daar weet ik dan ook nog elk detail van.

Illegaal.

Iemand met zó weinig herinnering zoekt dan een bron om daaruit enige gegevens voor dit artikel te halen. Gelukkig zijn bij de Archiefdienst enige papieren bewaard gebleven waaruit kon worden geput. Dat zijn voornamelijk fotokopieën en een enkel origineel van de illegale bladen "Ick Waeck", "De Luistervinck", "De Volhouder" en het zich "bovengronds-ondergronds orgaan" noemende blad "De Maasmonder".

Om met het laatste blad te beginnen: het nummer van zaterdag 5 mei, op papier dat voor oranjekleurig moest doorgaan en dat tegelijk het laatste nummer onder die naam is, opent met de proclamatie van burgemeester M.C.Siezen:

"Gode zij dank. De vijand is verslagen".

Het stuk is een oproep om zich in vreugde, maar ook in wraak, waardig te gedragen, "niemand zal zijn straf ontlopen". Bij de Archiefdienst berust ook het originele raambiljet en daaruit blijkt dat de proclamatie al enige tijd klaar lag, want er zijn stroken met gewijzigde tekst overheen geplakt.

In de krant wordt de proclamatie onderstreept door een stuk over vrijheid, naar aanleiding van een gedichtje van L. van der Plaat dat de krant op 10 december 1943 niet zonder risico had geplaatst en dat handelde over het woordje "vrij" in onze taal: "Als het in uitzicht is, geeft het een blij verschiet, een lach op het gelaat en op de lip een lied".

Zoals in alle bladen wordt ook in dit blad in de toekomst gekeken: men moet van nu af krachtig en verstandig regeren, verdraagzaam en rechtvaardig, met de beste mannen voorop, ongeacht hun politieke of godsdienstige oriëntatie, met vermindering van het verziekte partijwezen.

In de meeste bladen staat de eendrachtige samenwerking voor de opbouw van het land centraal en wel met de nadruk op de eendracht, wat gebaseerd is op het eendrachtig verzet tegen de onderdrukker.

Advertenties.

Het aardigste van de krant zijn de advertenties. Hoewel nog gering in aantal en klein van formaat in verband met de enkelbladige krant, blijkt er toch uit hoe snel het gewone leven zijn loop weer herneemt.

Zo deelt een schildersbedrijfje mee dat "Hoewel wij wegens schaarschte der grondstoffen, voor het uitvoeren van groote werken, betere tijden moeten afwachten, zijn wij

toch in staat WERKJES van niet te grooten omvang op VOORoorLOGSCHE WIJZE uit te voeren". Een nog bestaande grote broer van dat bedrijf, P.de Goede, meldt "Onze plannen zijn klaar, nog even geduld en wij werken weer op vredeskracht".

Een beddenreparateur bedankt voor de belangstelling bij zijn thuiskomst ondervonden, maar omdat er vlak bij ook twee advertenties staan van zijn zaak én van de begrafenisvereniging die hij vertegenwoordigt, zal zijn dankbetuiging wel meer in de zin van "ik ben er weer" moeten worden gelezen dan anders.

De Rotterdamsche Leesbibliotheek maakt bekend dat men voor 8 cent per week een boek kan lenen en dat ze als "bevrijdingsattractie" 600 romans van tot op dan verboden engelse en amerikaanse schrijvers in hun bibliotheek hebben opgenomen.

Ruilen.

Uit het feit dat de krant een ruilrubriek heeft valt af te leiden dat er veel ontbrak, vooral schoeisel. Maar ook wil iemand een massieve fietsband ruilen voor een konijnenhok! Hoewel er toch ook nog brandhout wordt aangeboden, bieden twee Vlaardingers reeds op 5 mei hun kookkacheltje met platte pijp te koop aan.

Tot slot vermeldt een smederij dat zijn adres "Je adres" is voor het inzetten van bodems in pannen, emmers en teilen, zegt een belastingconsulent dat hij billijke condities heeft en laat Sigarenmagazijn Ligthart weten dat de "Camel", "Luki Strike", "Chief Whip", "Players" en "Pirate" sigaretten onderweg zijn.

Een auto vol "stuka's" op de Binnensingel.

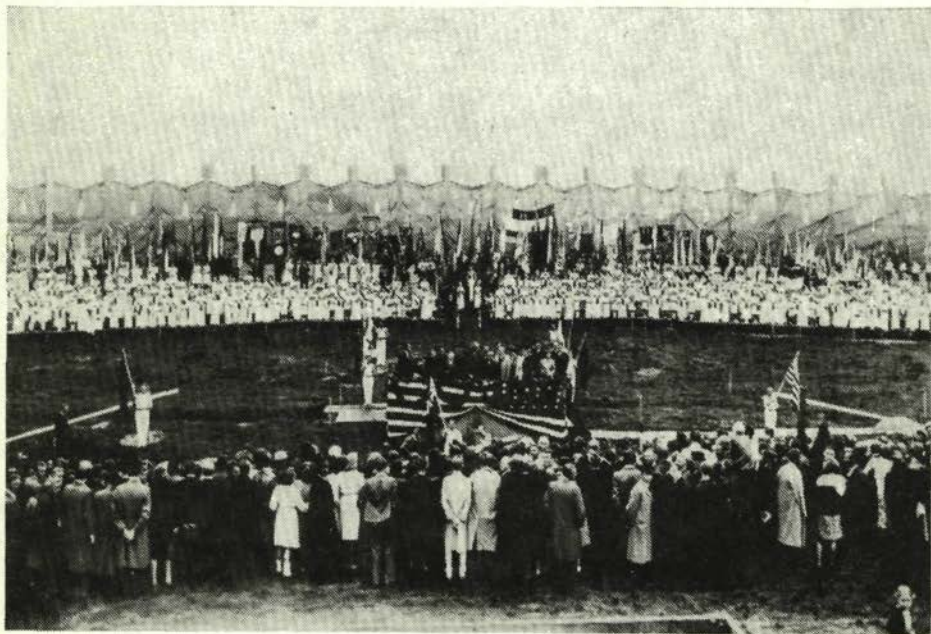
Stuka's.

In "De Luistervinck" van 8 mei 1945 wordt melding gemaakt van de terugkeer van burgemeester Siezen. Hij werd met auto's afgehaald van het Hofsingel Ziekenhuis waar hij was verpleegd en in triomf naar het stadhuis gevoerd. De leiders van de Binnenlandse Strijdkrachten (in het verslag in "Ick Waeck" de "onderaardsche" genoemd) zaten op de spatborden van zijn auto. Tijdens de rit groette de burgemeester enthousiast en liet "De Hoge Zijden" vrolijk door de lucht zwaaien.

Onder de titel "Voorjaarsschoonmaak" spreek de krant over het kaalknippen van de "Stuka's", de vriendinnetjes van de bezetters. Dat wordt beschouwd als een wraakoefening door de Vlaardingse jeugd, maar "eigen initiatief op het gebied van de zuivering heeft zeer zeker zijn bedenkelijke zijde" en daarom wordt het toegejuicht dat de B.S. al spoedig dit werk overnam, waardoor het een officieel karakter kreeg. Men schrijft dat de meisjes "nu zoo zijn geteekend, dat zij weinig of geen kwaad meer kunnen aanrichten en de Vlaardingsche Bevolking is bevrijd van een vieze stinkende vlek".

Vlees.

Dat de voedselvoorziening nog lang niet op pijl was blijkt uit het distributienieuws. In de Rode-Kruiswinkels waar het het Rode-Kruis-brood gewoonlijk werd afgehaald, konden nu ook enkele andere door de vliegtuigen afgeworpen artikelen worden verkregen: chocolade, margarine, lunchworst, bacon, gedroogde eieren of kaas. Echter: de keuze van de artikelen zal niet aan het publiek worden overgelaten, men zal moeten nemen wat er is.

Op 30 augustus 1945 vond een vaandel- en vlaggenoptocht plaats van alle Vlaardingse verenigingen, die werden begeleid door een groot aantal "bruidjes" (van iedere buurtvereniging 3). Na afloop van de tocht vormden zij een tableau, waarin ten overstaan van enige buitenlandse bevrijders de dank voor de bevrijding tot uiting werd gebracht. Eén en ander vond plaats op het terrein van het huidige Shell-Sportpark aan de Schiedamsedijk.

In die dagen betekende het bericht dat 50 stuks jong rundvee uit Rotterdam waren aangevoerd heel wat: "A.S.Zaterdag zal er dus in alle slagerijen vlees voor de bevolking zijn!".

Zeven punten.

In "De Zondagsbode" van de Nederduitsch Hervormde Gemeente van 11 mei staat een gemeenschappelijke boodschap van de kerken, die, zoals een preek, uit punten bestaat. Zeven maar liefst. De boodschap vangt aan met "Vanwege onze zonden en ongerechtigheid zijn zware oordelen over ons gekomen, maar geprezen zij de Naam van de Almachtige, Die ons in zijn lankmoedigheid nog heeft gespaard". Dan wordt God dank gebracht voor het behoud van het Huis van Oranje en ook dat Hij "den weg heeft gebaad om te komen tot het sterker beleven van een nationale eenheid". Met diepe eerbied worden vervolgens de gevallen her-dacht: "hun offer blijve ons duurzaam in herinnering, nu wij de nieuwe periode der geschiedenis intreden".

Feest.

Zoals gezegd zijn de officiële bevrijdingsfeesten pas in augustus gehouden, maar het initiatief hiertoe dateert al vanaf 23 mei 1945. Het plaatselijke comité Nationaal Volksherstel hield op die dag namelijk een vergadering waarvoor afgevaardigden van alle door de bezetter verboden, maar nu opnieuw geïnstitueerde verenigingen waren opgeroepen. Het grote feest werd gehouden van 28 augustus tot en met Koninginnedag 31 augustus. Veel was er centraal geregeld, maar ook de buurtverenigingen hadden in hun wijken erg veel georganiseerd.

De enige georganiséerde feestelijkheid die zich kort na de bevrijding afspeelde was een "Viering van den Vrede" door de jeugd van de Gereformeerde Kerk van Vlaardingen. Na een samenkomst in de Kuiperstraatkerk, waar Ds D.B.Hagenbeek sprak over "Vergetende hetgeen achter is ..." en Dr F.L.Bos over "En strekkende mij, tot hetgeen voor is", trok de jeugd in optocht met vlaggen en lampions naar een vreugdevuur dat met planken en takkebossen was klaargelegd op het land van boerderij "Steenhuizen" aan de Kethelweg. Een rondedans om het vuur, een spel en een "kunstmatig vuurwerk" besloot het feest.

Elke Vlaardinger zal het moment van de bevrijding op zijn eigen manier hebben verwerkt. In het laatste nummer van het ondergrondse blad "De Volhouder" van 17 mei 1945 vond ik een weergave van de persoonlijke beleving van dat moment van de hand van de heer J.Zuydgeest, één van de stuwende krachten achter dat blad. Het lijkt mij passend dit artikel met zijn woorden te besluiten.

"Vrij.

Weet gij nu lezer wat het zeggen wil vrij te zijn ? Kon gij het gelooven na bijna vijf jaren van onderdrukking, toen gij Vrijdagavond 4 mei de boodschap kreeg dat de Duitschers in ons land gecapituleerd hadden ? Direct naar buiten en daar stonden wij elkaar ongelovig aan te kijken. Niemand kon het als het ware begrijpen, dat nu eindelijk het lang met smart verbeide oogenblik aangebroken was. Maar toen om 10 uur overal de vreugdevuren ontvlamden, ja toen moesten wij het wel gelooven. Hoog vlamde bij het begin van de Holyweg het vreugdevuur op, gemaakt van die beroerde Spaanse ruiters, die ons zoo

lang een doorn in het oog zijn geweest. Een gejuich ging op toen het naambordje Anna van Saksenlaan een prooi der vlammen werd. Prins Bernhardlaan was het en moest het weer worden. Vroolijk werd er rondom de vlammen gedanst en even voor half elf steeg ernstig en plechtig uit de daar verzamelde menigte het aloude "Wilhelmus van Nassouwe" op. Wij waren vrij!!! Ik heb de geheele nacht niet kunnen slapen. Vrij!, weer spreken en zingen en lachen en schrijven wat je wilt. Weer op straat te kunnen lopen zoo lang als je wilt, geen druk meer te voelen. Vrij!

Precies om 8 uur 's morgens stak ik de vlag, die al zo lang klaar stond, uit. Wij waren weer vrije Nederlanders. Om vijf over acht wordt er gebeld. Politie! "Wilt u die vlag inhalen, de capitulatie gaat niet door!". Dus niet vrij? Toen ben ik maar naar mijn werk gegaan, overal bedrukte gezichten. Maar gelukkig, om 9.40 uur verscheen de vlag op de toren en loeide de stoomfluit van de Hollandia. Dus toch vrij?

Wat een vlaggen overal, wat een oranje, wat een blijde gezichten. Wat een prettige en gezellige gezichten overal. Op aller gelaat las je de vreugde van de herwonnen vrijheid. Toen hief ik mijn oog naar Boven en dankend klonk het in mijn hart: "'k Wil U, o God mijn dank betalen!".

Wij zijn vrij! Dagelijksch zien wij het om ons heen, vlaggen, muziek, vroolijke gezichten, geen verduistering, kinderfeesten hier en daar, vreugdevuren en lampionoptochten. N.S.B.ers worden gearresteerd en Stuka's geknipt.

Het leven gaat door. Wij moeten weer aan de toekomst denken. Wij moeten gaan bouwen. Wat waren wij het in de oor-

logsjaren met elkander eens. Zal het zoo blijven ? Begint niet alreeds hier en daar onenigheid de kop op te steken?

God geve, dat wij ook in deze tijd van vrede elkaar mogen leeren verstaan en eendrachtig, onder biddend opzien naar Boven, de handen ineenslaan om ons verwoest Vaderland weer op te bouwen".

') Dit artikel werd eerder gepubliceerd in "De Torenkijker", Personeelsblad van de gemeente Vlaardingen, 13e jrg, nr 59, mei 1981.

VERENIGINGSMEDEDELINGEN

*

Maarten Groeneveld (1866-1932);
organist van de Grote Kerk van 1885 tot 1932,
zittend achter de speeltafel van het Van Petegem orgel.

WINTERPROGRAMMA 1985 - 1986.

Dinsdag 24 september 1985.

Ons winterseizoen wordt begonnen met een lezing met dia's over "voormalige boerderijen in Vlaardingen", door de heer F.W.van Oostroom van de Midden Delflandvereniging.
Zaal: De Valkenhof, Frank van Borselenstraat 95.
Aanvang: 20.00 uur.

Maandag 21 oktober 1985.

Lezing met dia's door de heer C.Wind, oud-oudheidkundig adviseur van Vlaardingen over "De Vlaardingen cultuur" vanaf de pré-historie tot de Romeinse tijd.
Zaal: Bethelkerk, Burg.Verkadessingel 26. Aanvang: 20.00 uur.

Dinsdag 19 november 1985.

De heer A.Zoutendijk, organist van de Grote Kerk aan de Markt, zal een lezing houden over de geschiedenis van het Van Petegem-orgel van deze kerk, waarna gelegenheid zal zijn een bezoek te brengen aan de Grote Kerk.
Zaal: Maassluissedijk 5. Aanvang 20.00 uur.

Maandag 20 januari 1986.

"Nostalgie ?" Lezing met een kleine show.
Mevrouw A.Moerman-van der Linden vertelt over de Vlaar-

dingse vissers-vrouwendracht, waarbij zij zelf de verschillende drachten, zoals feest-, rouw-, zondagse en werkkleding zal showen.

Zaal: Triangel. Fransenstraat 14. Aanvang 20.00 uur.

Maandag 24 februari 1986.

Algemene Ledenvergadering.

Aanvang 19.30 uur.

Na de pauze zal de heer E.T.J.Eikema de avond verder verzorgen door ons iets te vertellen over "het bestuderen van bedrijfsgeschiedenis, onderzoek en het schrijven van een artikel". Dit aansluitend op het artikel in het jaarboek 1984 "Van Bloemfabriek tot Pelmolen".

Zaal: Bethelzaal, Burg.Verkadesingel 26.

Voor belangstellenden toegankelijk vanaf 20.15 uur.

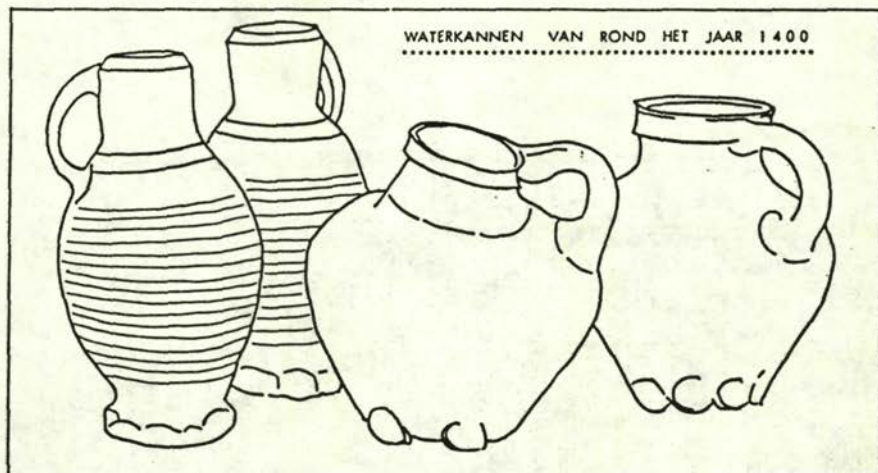
Dinsdag 25 maart 1986.

"Gebruiks aardewerk vanaf de veertiende eeuw".

Dit is de titel van een lezing met dia's verzorgd door de heer G.Stam, oud-medewerker van de Archeologische Dienst van Rotterdam. Als bron bij de bestudering wordt gebruik gemaakt van schilderijen en gravures met afbeeldingen van interieurs. Voor de 14e eeuw zijn we echter aangewezen op de vondsten verzameld bij archeologisch onderzoek.

Zaal: Pniëlkerk, Henriëtte Roland Holststraat 40.

Aanvang: 20.00 uur.

Dinsdag 22 april 1986.

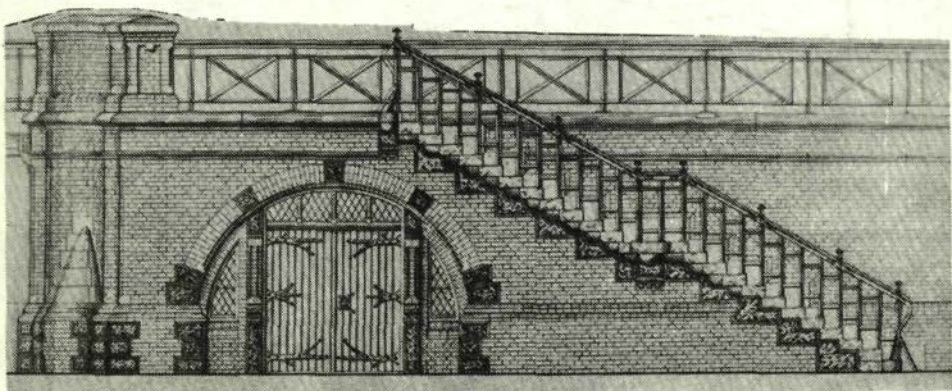
"Oud Vlaardingen in de film".

Dit is de titel van films die we gekozen hebben voor de afsluiting van ons winterprogramma, welke gehouden zal worden in de filmzaal van het Visserijmuseum, Westhavenkade 53-54. Aanvang: 20.00 uur.

Voor nadere bijzonderheden over de avonden verwijzen wij u t.z.t. naar de verdere publicaties in de verschillende dagbladen.

NB. De lezingencommissie heeft dringend behoefte aan versterking. Wie wil zich hiervoor melden ?

Opgave gaarne aan het secretariaat, Lepelaarsingel 374.

Bouwtekening van het Binnensingelviaduct.
Dit onderdeel van het viaduct wil de CIEV graag behouden.

Commissie Industrieel Erfgoed opgericht.

Op 27 maart 1984 verzorgde de Stichting Industrieel Erfgoed Rijnmond een lezing met dia's voor de leden van onze vereniging, met als onderwerp "Industriële archeologie in het Rijnmondgebied". Deze lezing leidde in het voorjaar van 1985 tot de oprichting van de Commissie Industrieel Erfgoed Vlaardingen (CIEV) van de Historische Vereniging Vlaardingen. Op 6 maart 1985 vond de oprichtingsvergadering plaats. Acht leden hebben in deze commissie zitting. Doel is het inventariseren en op formulier en foto vastleggen van wat er op het gebied van industrieel erfgoed in Vlaardingen aanwezig is. Bij het onderzoek naar industrieel erfgoed wordt aandacht geschonken aan nog bestaande elementen uit het industriële verleden. Voorbeelden hiervan zijn fabrieken, machines, producten, havenstructuren, arbeiderswoningen en straatmeubilair. Met ondersteunende studies als bijvoorbeeld archiefonderzoek en oral history kunnen de objecten in hun juiste historische context geplaatst worden. Door de landelijke organisatie Federatie Industrieel Erfgoed Nederland (FIEN) is een standaardformulier ontworpen voor het vastleggen van de gegevens. De gegevens van de plaatselijke werkgroepen en commissies worden in een computer, van het documentatiecentrum van de FIEN centraal opgeslagen.

De CIEV verkeert nu nog in een verkennende fase. Hiertoe werden voor de commissieleden op 1 april, 4 mei en 19 juni een stadswandeling nabij de Koningin Wilhelminahaven georganiseerd en een kuiperij in de Stationsstraat, een distilleerderij aan de Maassluisdijk en een meubelfabriek in de Willem Beukelsznstraat bezichtigd.

Om met sloop bedreigde panden en andere objecten nog tijdig in kaart te kunnen brengen zijn contacten gelegd met het bedrijf gemeentewerken. In verband met de aanstaande sloop werden reeds (detail)foto's gemaakt van de meubelfabriek in de Willem Beukelszstraat en van het Binnensingelviaduct.

Naast het vastleggen van gegevens voor het nageslacht tracht de CIEV ook door middel van publiciteit de vlaardingse bevolking bewust te maken van de waarde van historisch-industriële objecten. Zo zijn ook contacten gelegd met de vlaardingse pers.

Op initiatief van de CIEV adviseerde het bestuur van onze vereniging het gemeentebestuur om, nu ook het doek voor het Binnensingelviaduct gevallen is, de unieke delen van dat viaduct, met name de natuursteenblokken en het ijzeren hang- en sluitwerk van de deuren, voor sloop te behoeden, teneinde in een later stadium het viaduct te kunnen reconstrueren, hetzij in zijn geheel, hetzij gedeeltelijk. Op dit moment onderzoekt het gemeentebestuur de financiële consequenties.

Leon Bovée.

Mededeling n.a.v. Tijd-Schrift nr 32, blz.66,67,86 en 98.

"Jansie Duik" was de weduwe J.Binnendijk-van der Linden die al in 1910 in de Ridderstraat woonde. Tot en met 1924 op nr 11, daarna op nr 5 en in 1936 op nr 4.

"Lijtje de brokkenbakster" was de ongehuwde mejuffrouw Lydia Boer, geb.6 juli 1862, dochter van de kleermaker Dirk Boer en Arendina Bakker. die op 25 mei 1859 zijn getrouwd.

Lydia woonde eveneens in 1910 al in de Ridderstraat. Tot en met 1928 op nr 32. Zij is waarschijnlijk na 1928 overleden.

L.Sluimer.

MEDEDELING.

In het Streekmuseum Jan Anderson zijn nog enkele exemplaren beschikbaar van het boekje over Vlaardingen en de Tweede Wereldoorlog "Nooit weer -2", door L.Jansen en J.Anderson.

Prijs: f 3,- per stuk.

In Tijd-Schrift nr 32 is verzuimd te vermelden dat vijf foto's in dat nummer zijn gemaakt door fotograaf Muns te Vlaardingen. Waarvoor excuses!

NIEUWE BOEKEN.

In het voorjaar verschenen twee Vlaardingse romans:

I.Vellekoop. **De groene bomen.** Uitgeverij Brouvelle Vlaardingen. Prijs: f 19,50.

Op boeiende wijze worden verschillende levens beschreven van Oud Beijerlanders en Vlaardingers in de zeventiende eeuw. Naast een aantal verzonnen personen komen er ook veel mensen in het boek voor die hier echt woonden en leefden.

Fijn om te lezen.

K.Pronk. **Kuipers en reders in crisistijd.** Uitgeverij De Draak, Vlaardingen. Prijs: f 26,50.

Deze roman beschrijft het leven van de gewone Vlaardingers, de familie Storm uit één van de Bierslootstegen, in de jaren dertig. Dus armoe, haring en stempelen vormen de hoofdmoot van het verhaal.

Een roman met veel Vlaardingse namen en schuilnamen.

Vijftig jaar Oosterkerk. 1935-1985. Omzien om vooruit te komen. Uitgegeven door de jubileumcommissie. Prijs f 7,50.

In februari van dit jaar bestond de Oosterkerk aan de Schiedamseweg vijftig jaar. M.A.Struijs dook in het archief van de kerk en maakte er een goed verhaal van. De bouwgeschiedenis en de dominees krijgen ruim de aandacht.

Al deze uitgaven zijn te koop in de Vlaardingse boekhandel.

LEDEN WERVEN LEDEN!

Geeft u dit en voorgaande Tijd-Schriften en ook de fraaie Historische Jaarboeken eens ter lezing aan uw familie, vrienden en kennissen die nog geen lid zijn van de Historische Vereniging Vlaardingen. In de meeste gevallen zal dat tot resultaat hebben dat u onderstaande bon voor hen kunt invullen!!

hierlangs afknippen

Voor de betaling van de contributie wordt een acceptgiro-kaart toegezonden. Als welkomstgeschenk ontvangen nieuwe leden, zolang de voorraad strekt, het laatst verschenen Tijd-Schrift, anders een voorgaand nummer.

hierlangs afknippen

Ondergetekende,

.....

Adres

.....

Postcode en woonplaats

.....

geeft zich hierbij op als lid van de

HISTORISCHE VERENIGING VLAARDINGEN

tegen een contributie van f 26,- per jaar.

Datum:

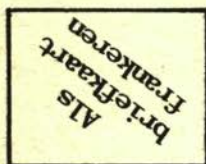
Handtekening:

Nog geen lid van de

HISTORISCHE VERENIGING VLAARDINGEN ?

Maar wel geïnteresseerd in publikaties zoals
dit Tijd-Schrift ?

Invullen en opsturen van onderstaande kaart zorgt ervoor
dat u de verenigingspublicaties, zoals Historisch Jaar-
boek en Tijd-Schrift, als lid krijgt toegezonden!

HISTORISCHE VERENIGING VLAARDINGEN

secretariaat

Lepelaarsingel 374

3136 PK VLAARDINGEN

Verantwoording illustraties:

Van Streekmuseum Jan Anderson:

omslag, pagina 12,18,28,38,52 en 74.

Van Stadsarchief:

pagina 4,16,24,26,30,32 (foto:Muns),34,40,42,48,53,66
(foto:Muns), 70,80,82,88,90 (foto:Muns),96,100.

Sekretariaat:

Lepelaarsingel 374

3136 PK VLAARDINGEN

Telefoon: 010 - 74 80 25

Postgiro:

750978 ten name van de penningmeester

Redaktieadres Tijd-schrift:

Markt 7, 3131 CR VLAARDINGEN

Telefoon: 010 - 34 33 46